

PROGRAM ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE

OPĆI POZIV NA NATJEČAJ 2011.-2013.

STRATEŠKI PRIORITETI

UVOD	4
1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE	4
2. OPĆI KONTEKST JAVNE POLITIKE	5
3. OPĆI PRIORITETI	6
4. TransverZALNI UVJETI	8
5. KAKO KORISTITI OVAJ DOKUMENT	9
POGLAVLJE 1. – SEKTORSKI PROGRAMI	10
1. Comenius – školsko obrazovanje	10
1.1. Mobilnost i partnerstva.....	12
1.2. Multilateralni projekti.....	12
1.2.1. Razvoj i rukovođenje školama te veze s poslovnim sektorom.....	12
1.2.2. Razvijanje pristupa poučavanju i učenju	13
1.2.3. Podrška pismenosti i „transverazalnim ključnim kompetencijama”	13
1.2.4. Smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja, poboljšanje učenja kod učenika migranata te promicanje rodne jednakosti i inkluzivnih pristupa učenju.....	13
1.3. Mreže.....	14
1.3.1. Podrška poduzetništvu i povezanosti s poslovnim sektorom	14
1.3.2. Podrška nastojanjima da obrazovanje vezano za prirodne znanosti postane privlačnije	14
1.3.3. Razvoj predškolskog i ranog obrazovanja i odgoja.....	15
1.3.4. Razvoj obrazovanja za posebne potrebe u smjeru uključivanja svih mladih, posebno onih s invaliditetom	15
2. Erasmus – visoko obrazovanje uključujući napredno strukovno obrazovanje i osposobljavanje	16
2.1 Mobilnost	18
2.2 Multilateralni projekti	19
2.2.1. Suradnja visokih učilišta s poduzećima.....	19
2.2.2. Socijalna uključenost u visoko obrazovanje.....	19
2.2.3. Strategije za mobilnost i uklanjanje prepreka mobilnosti u visokom obrazovanju.....	20
2.2.4. Potpora programu modernizacije visokih učilišta (uključujući reformu nastavnih programa, reformu upravljanja i reformu financiranja).....	20
Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti usklađene s programom modernizacije visokoga obrazovanja. Treba napomenuti da ovaj prioritet zamjenjuje aktivnosti koje su do sada bile zasebne aktivnosti potprograma Erasmus: „Razvoj nastavnih programa” i „Modernizacija visokog obrazovanja” ..	20
2.2.5. Osnaživanje izvrsnosti i inovacija u visokom obrazovanju.....	21
2.3 Akademske mreže	21
3. Leonardo da Vinci – početno i cjeloživotno strukovno obrazovanje i osposobljavanje	22

3.1	Mobilnost i partnerstva.....	23
3.2	Multilateralni projekti – Prijenos inovacija.....	24
3.2.1.	Poticanje suradnje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim sektorom	25
3.2.2.	Potpora početnom i cjeloživotnom osposobljavanju nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje.....	25
3.2.3.	Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	26
3.2.4.	Razvijanje i prijenos strategija mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	26
3.2.5.	Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija	27
3.2.6.	Poboljšavanje sustava za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	28
3.3	Multilateralni projekti – Razvoj inovacija	29
3.3.1.	Provedba Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija	29
3.3.2.	Poboljšanje sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	30
3.3.3.	Razvijanje vještina vezanih za osposobljavanje uzimajući u obzir potrebe tržišta rada – Nove vještine za nova radna mjesta	30
3.4	Mreže.....	31
3.4.1.	Suradnja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim svijetom	31
3.4.2.	Razvijanje strategija mobilnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje	31
4.	Grundtvig – obrazovanje odraslih	32
4.1	Mobilnost i partnerstva.....	33
4.2	Multilateralni projekti	34
4.2.1.	Stjecanje ključnih kompetencija kroz obrazovanje odraslih	34
4.2.2.	Uloga obrazovanja odraslih u jačanju socijalne uključenosti i rodne jednakosti	35
4.2.3.	Međugeneracijsko učenje: učenje za starije građane, učenje u obitelji.....	35
4.2.4.	Osiguranje kvalitete obrazovanja odraslih, uključujući stručno usavršavanje osoba.....	35
4.3	Mreže.....	36
4.3.1.	Promicanje društvene kohezije pomoću poboljšanih prilika za obrazovanje odraslih iz određenih društvenih skupina.....	36
POGLAVLJE 2. – TRANSVERZALNI PROGRAM		37
1.	Ključna aktivnost 1. – suradnja na javnoj politici i inovacijama	38
1.1	Studijski posjeti za stručnjake i donositelje odluka u obrazovanju i strukovnom osposobljavanju (mobilnost)	38
1.2	Studije i komparativna istraživanja.....	38
1.2.1.	Provođenje obrazovanja odraslih i potražnja za njim.....	39
1.2.2.	Stjecanje ključnih kompetencija u obrazovanju i osposobljavanju kroz cjeloživotno učenje.....	39
1.2.3.	Socijalna inkluzija u obrazovanju i osposobljavanju, uključujući integraciju migranata	39
1.2.4.	Privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.....	39
1.2.5.	Mjerenje kompetencija i predviđanje budućih vještina.....	40
1.3	Mreže.....	40

1.3.1. Promicanje strategija cjeloživotnog učenja, uključujući puteve među raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja.....	40
2.1 Multilateralni projekti	41
2.1.1. Suradnja svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada	41
2.1.2. Promicanje i usvajanje europskih jezika manje raspostranjenosti.....	42
2.1.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u čitavom sustavu obrazovanja i osposobljavanja	42
2.1.4. Jačanje socijalne inkluzije i rodne jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata	42
2.1.5. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja.....	42
2.2 Mreže.....	42
2.2.1. Jačanje socijalne inkluzije i rodne jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata	42
2.2.2. Osposobljavanje i suradnja u području književnog prevođenja	43
2.2.3. Širenje rezultata projekata s oznakom „Europski jezici„ i promicanje njihova umrežavanja.....	43
2.2.4. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja.....	43
3. Ključna aktivnost 3. - informacijske i komunikacijske tehnologije.....	43
3.1 Multilateralni projekti	44
3.1.1. Jačanje transverzalnih kompetencija poput digitalnih kompetencija koje premošćuju svijet obrazovanja i rada	44
3.1.2. Inovativne pedagoške metode i metode ocjenjivanja raznolikih načina učenja	44
3.2 Mreže.....	45
3.2.1. Zajednice dionika diljem Europe za promicanje digitalne kompetencije i ostalih ključnih transverzalnih kompetencija za život i zapošljivost.....	45
3.2.2. Zajednice dionika diljem Europe koje se bave društveno-ekonomskim digitalnim jazom	46
4. Ključna aktivnost 4. – diseminacija i korištenje rezultata	46
4.1 Multilateralni projekti	47
4.1.1. Istraživanje i utvrđivanje prepreka uspješnoj diseminaciji i korištenju rezultata te razvijanje izdržljivih modela za uspješnu diseminaciju i korištenje rezultata.....	47
4.1.2. Učinak aktivnosti diseminacije i korištenja rezultata	47
4.1.3. Prijenos i provedba rezultata (umnožavanje) i/ili njihovo usmjeravanje u javne politike	47
POGLAVLJE 3. – PROGRAM JEAN MONNET.....	48
1. NASTAVNI PROJEKTI (MODULI <i>JEAN MONNET</i>, KATEDRE <i>JEAN MONNET I AD PERSONAM</i> KATEDRE <i>JEAN MONNET</i>).....	48
2. OSTALI AKADEMSKI I ISTRAŽIVAČKI PROJEKTI (<i>JEAN MONNET</i> CENTRI IZVRSNOSTI, AKTIVNOSTI INFORMIRANJA I ISTRAŽIVANJA I MULTILATERALNE ISTRAŽIVAČKE GRUPE)	49

UVOD

1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA ZA CJELOŽIVOTNO UČENJE

Ciljevi Programa za cjeloživotno učenje navedeni su u članku 1. Odluke br. 1720/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. studenoga 2006. kojom se utemeljuje akcijski program u području cjeloživotnoga učenja¹ (u daljnjem tekstu „Odluka o programu”). Primjenjuju se i primjereni su svim dijelovima programa, a nadopunjuju ih posebni i operativni ciljevi pojedinih potprograma (pogledajte predmetna poglavlja ovoga poziva na natječaj).

Opći cilj programa, naveden u članku 1.2 Odluke o programu, glasi: „kroz cjeloživotno učenje doprinijeti razvoju Europske unije kao naprednog društva temeljenog na znanju, s održivim gospodarskim razvojem, većim brojem radnih mjesta više kvalitete, te veće društvene kohezije, uz istovremeno osiguravanje dobre zaštite okoliša za buduće generacije”. Posebice se teži jačanju međusobne razmjene, suradnje i mobilnosti među sustavima obrazovanja i osposobljavanja Europske unije kako bi postali uzorom svjetske kvalitete.

Posebni ciljevi, navedeni u članku 1.3 Odluke o programu, jesu:

- (a) doprinositi razvoju kvalitetnog cjeloživotnog učenja, unaprijeđivati vrhunski rad, inovacije i europsku dimenziju sustava i prakse u tom području
- (b) poduprijeti stvaranje Europskoga područja cjeloživotnoga učenja
- (c) pomoći u poboljšanju kvalitete, privlačnosti i pristupa prilikama za cjeloživotno učenje koje su dostupne u zemljama članicama EU
- (d) ojačati doprinos cjeloživotnoga učenja društvenoj koheziji, aktivnom građanstvu, interkulturalnom dijalogu, rodnoj jednakosti i osobnom ispunjenju
- (e) pomoći u unapređivanju kreativnosti, konkurentnosti, zapošljivosti i rastu poduzetničkoga duha
- (f) doprinositi većem sudjelovanju osoba svih dobi u cjeloživotnom učenju, uključujući osobe s posebnim potrebama i skupine u nepovoljnom položaju, bez obzira na društveno-ekonomsko porijeklo
- (g) unaprijeđivati učenje jezika i jezičnu raznolikost
- (h) poduprijeti razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja utemeljenih na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT)
- (i) ojačati ulogu cjeloživotnog učenja u stvaranju osjećaja europskoga građanstva zasnovanom na razumijevanju i uvažavanju ljudskih prava i demokracije, te poticati snošljivost i uvažavanje drugih naroda i kultura
- (j) unaprijeđivati suradnju na osiguranju kvalitete u svim sektorima obrazovanja i osposobljavanja u Europi

---

¹ Odluka br. 1720/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. studenoga 2006. kojom se utemeljuje akcijski program u području cjeloživotnoga učenja:

<http://eur-lex.europa.eu/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:EN:PDF>

(k) poticati najbolje korištenje rezultata, inovativnih proizvoda i postupaka, te razmijenjivati dobru praksu u područjima obuhvaćenim Programom za cjeloživotno učenje, kako bi se poboljšala kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja.

2. OPĆI KONTEKST JAVNE POLITIKE

Prioritet cjelokupnoga Programa za cjeloživotno učenje je ojačati doprinos obrazovanja i osposobljavanja ciljevima navedenima u „Strategiji EU 2020.”², dakle stvaranje vrijednosti na način da se rast zasniva na znanju, dajući moć ljudima u inkluzivnim društvima i osiguravajući da građani imaju pristup cjeloživotnom učenju i usavršavanju vještina tijekom cijeloga života kako bi savladali „Nove vještine za nova radna mjesta”³.

Program za cjeloživotno učenje naročito podupire provedbu europske politike obrazovanja i osposobljavanja koja je navedena u strateškom okviru europske suradnje u obrazovanju i osposobljavanju 2020⁴. Putem otvorene metode koordinacije zemlje članice EU nastoje:

- **da cjeloživotno učenje i mobilnost postanu stvarnost** provedbom strategija cjeloživotnog učenja, razvojem kvalifikacijskih okvira i mjera koje omogućavaju fleksibilnije načine učenja, te promidžbom učenja kroz mobilnost⁵ svih učenika, nastavnika i predavača diljem Europe, uključujući inicijativu „Mladi u pokretu”/ *Youth on the Move*
- **poboljšati kvalitetu i učinkovitost obrazovanja i osposobljavanja** omogućavajući svim učenicima stjecanje temeljnih vještina i kompetencija potrebnih za zapošljivost, uključujući inicijativu „Nove vještine za nova radna mjesta”, osiguravanjem visoke kvalitete poučavanja i usavršavanja nastavnika te poboljšavanjem privlačnosti i učinkovitosti svih razina obrazovanja i osposobljavanja
- **promicati jednakost, socijalnu koheziju i aktivno građanstvo** rješavanjem nepovoljnog položaja u obrazovanju visokokvalitetnim obrazovanjem u ranoj dobi, boljim usmjerenjem potpore i inkluzivnim obrazovanjem
- **osnažiti kreativnost i inovacije na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja** promicanjem stjecanja transverzalnih ključnih kompetencija i stvaranjem partnerstava sa širom zajednicom, posebno poslovnim sektorom, kako bi ustanove za obrazovanje i

² Priopćenje Europske komisije: „Europa 2020.- Strategija pametnog, održivog i inkluzivnog rasta”, Europska komisija (2010.)2020 <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> i Europskoga vijeća od 25./26. ožujka 2010. EUCO 7/10: Zaključci: I. „Europa 2020: Nova europska strategija za radna mjesta i rast”:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/113591.pdf

³ Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija: „Nove vještine za nova radna mjesta - predviđanje i zadovoljavanje potreba tržišta rada za vještinama” Europska komisija (2008.) 868 konačna verzija:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0868:FIN:EN:PDF>

⁴ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1120_en.htm

⁵ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1292_en.htm

osposobljavanje postale otvorenije i povezanije s potrebama tržišta rada i društva u cjelini⁶.

Svi dokumenti koji se odnose na javnu politiku vezanu za ove teme objavljeni su na mrežnim stranicama Opće uprave za obrazovanje i kulturu Europske komisije⁷.

Poseban kontekst javnih politika za predškolski odgoj, osnovoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, visoko obrazovanje, strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih nalazi se u poglavljima o sektorskim programima.

3. OPĆI PRIORITETI

Temeljem ranije navedenog strateškog konteksta javnih politika, utvrđeni su sljedeći opći prioriteti ovoga poziva na natječaj:

1. Razvijanje strategija za cjeloživotno učenje i mobilnost

Ovaj je prioritet usklađen sa zaključcima Vijeća o mobilnosti mladih⁸, „Zelenom knjigom o promicanju učenja mladih kroz mobilnost”⁹ te s inicijativom „Mladi u pokretu” koja je najavljena Europskom parlamentu u rujnu 2009. u „Političkim smjernicama” predsjednika Europske komisije Barrosa, a potvrđena 3. ožujka 2010. u prijedlogu Europske komisije „Strategija za Europu 2020.”¹⁰ u kojem je inicijativa „Mladi u pokretu” najavljena kao jedna od glavnih inicijativa. Kako bi se promicalo povećanje učenja kroz mobilnost, u okviru ovoga prioriteta će se poticati inicijative za razvijanje strategija za mobilnost i uklanjanje prepreka za mobilnost.¹¹

U ovom će se kontekstu posebno poticati inicijative između regija zemalja članica EU. Međutim, strategije za mobilnost mogu se razvijati i na razini sektora (npr. industrijske grane) ili između obrazovnih ustanova.

U projektima također treba ispitati prijelaz na ishode učenja, učinkovito cjeloživotno savjetovanje, provedbu alata kao što su Europki kvalifikacijski okvir i nacionalni kvalifikacijski okviri, dokumenti *Europass* kao i Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET).

⁶ Zaključci Vijeća od 12. svibnja 2009. o strateškom okviru europske suradnje u obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”), (2009/C119/02):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:EN:PDF>

⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

⁸ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 21. studenog 2008. o mobilnosti mladih (2008/C 320/03): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:EN:PDF>

⁹ Europska komisija (2009.) 329 konačna verzija: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_en.pdf

¹⁰ vidi pod 2.

¹¹ http://ec.europa.eu/education/news/news2540_en.htm

2. Poticanje suradnje između sektora obrazovanja, osposobljavanja i rada

Sukladno „Priopćenju o suradnji sveučilišta i poslovnog sektora” iz 2009.¹², cilj je poticati suradnju svih sektora obrazovanja, osposobljavanja i rada. Doprinos socijalnih partnera boljoj povezanosti obrazovanja i osposobljavanja sa svijetom rada ključan je za tržište rada, zapošljivost i poduzetnički potencijal. Suradnja obrazovanja i poslovnog sektora može doprinijeti i poboljšanju savjetovanja tijekom studija i profesionalnu orijentaciju.

3. Potpora početnom i stalnom usavršavanju nastavnika, predavača i voditelja ustanova za obrazovanje i osposobljavanje

Kao što je rečeno na neformalnom sastanku ministara u rujnu 2009., postoji snažna veza između kvalitete obrazovanja i kvalitete nastavnika te osoba koje upravljaju i rukovode obrazovnim ustanovama. U zaključcima Vijeća na ovu temu iz studenoga 2009.¹³ od Europske je komisije zatraženo da podupre suradnju i razmjenu dobre prakse između srodnih područja. Takav razvoj jačaju mehanizmi za osiguranje kvalitete na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja.

4. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u cijelom sustavu obrazovanja i osposobljavanja

Kao što je navedeno u „Zajedničkom izvješću o obrazovanju i osposobljavanju za 2010.”, dok je provedba okvira ključnih kompetencija na razini općeg školskog obrazovanja unapređivala, do danas je manje uspješna u generiranju reformi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Dakle, svrha ovoga prioriteta je potaknuti sve sektore, počevši od obrazovanja u ranoj dobi, na osmišljavanje projekata usmjerenih na ključne kompetencije u nastavku, sukladno posebnostima pojedinog sektora:

1. komunikacija na materinjem jeziku
2. komunikacija na stranim jezicima
3. matematička kompetencija i temeljna kompetencija iz znanosti i tehnologije
4. digitalna kompetencija
5. učiti kako učiti
6. društvene i građanske kompetencije
7. osjećaj za inicijativu i poduzetništvo
8. kulturološka osviještenost i izražavanje.

U ovom će se kontekstu posebno promicati višejezičnost.

---

¹² Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija: „Novo partnerstvo za modernizaciju sveučilišta: Forum EU za dijalog sveučilišta s poslovnim sektorom”, Europska komisija (2009.) 158 konačna verzija:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0158:FIN:EN:PDF>

¹³ Zaključci Vijeća od 26. studenog 2009. o stručnom usavršavanju nastavnika i rukovoditelja škola (2009/C 302/04): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:302:0006:0009:EN:PDF>

5. Promicanje društvene uključenosti i rodne jednakosti u obrazovanje i osposobljavanje, uključujući integraciju migranata

Nakon Europske godine borbe protiv siromaštva i društvene uključenosti (2010.), poziva se da projekti promiču društvenu uključenost kroz obrazovanje. Vezano za škole, posebno će biti važne teme ranog odustajanja od obrazovanja i posebne potrebe. Vezano za visoko obrazovanje, fokus će biti na proširenju pristupa novim tipovima učenika. Teme vezane za sudjelovanje migranata, skupina u nepovoljnom položaju, osjetljivih društvenih skupina osoba s posebnim potrebama, biti će posebno važne za škole, strukovno obrazovanje i osposobljavanje te obrazovanje odraslih. Posebno je važan pristup primjerenom savjetovanju tih skupina učenika. Rodna dimenzija je vrlo važna za obrazovanje, posebno kod ranog odustajanja od obrazovanja što više utječe na dječake nego na djevojčice, a postoje i jaki rodni uzorci kod odabira studija. Iako se rodna dimenzija odnosi na program u cjelini, na nju se posebno mogu odnositi projekti u okviru ovoga prioriteta.

Nadalje, treba spomenuti da je promicanje pristupa mogućnostima učenja za osobe s invaliditetom strateški prioritet koji se odnosi na program u cjelini.

Ovi krovni strateški prioriteti ogledaju se na razne načine u raznim potprogramima koje podupire Program za cjeloživotno učenje. Po potrebi su određeni dodatni, detaljniji, prioriteti za pojedine potprogramme ili ključne aktivnosti.

4. TRANSVERZALNI UVJETI

Sukladno čl. 14.2 Odluke o programu, multilateralni projekti i mreže u okviru potprograma Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig i ključnih aktivnosti Transverzalnog programa, otvoreni su i partnerima iz trećih zemalja koje u Programu za cjeloživotno učenje ne sudjeluju temeljem čl. 7. Odluke o programu. U Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje proučite detalje o tim aktivnostima i modalitete sudjelovanja.

Popratne mjere se podupiru u svim sektorskim programima i u Ključnoj aktivnosti 2 (Jezici).

U svim se programima posebna pažnja pridaje sustavnoj diseminaciji i korištenju rezultata na razini projekta, programa i javne politike. Sve prijave za projekte trebaju uključivati jasan plan za diseminaciju i korištenje rezultata.

Europska će komisija prijave za sufinanciranje novih radnih programa za mreže financirane prethodnih godina razmotriti s obzirom na dokazanu izvedbu mreža i dodanu vrijednost nove prijave.

5. KAKO KORISTITI OVAJ DOKUMENT

U ovom su dokumentu iznesene različite vrste aktivnosti na koje se odnosi natječaj Programa za cjeloživotno učenje, a po potrebi su navedeni i odgovarajući prioriteti javne politike.

Ako su za određenu vrstu aktivnosti navedeni prioriteti, oni odražavaju teme u središtu razvoja javne politike obrazovanja i osposobljavanja na europskoj razini. Da bi bile odabrane, **prijave se trebaju odnositi na najmanje jedan od navedenih prioriteta**. Kako bi se osigurala primjerena obuhvaćenost prioriteta, odabir prijava koje će biti financirane zasnivati će se na kvaliteti prijava, kao i na potrebi za uravnoteženom obuhvaćenošću prioriteta¹⁴.

Opći poziv na natječaj potrebno je čitati uz sljedeće dokumente:

- Odluku Europskog parlamenta i Vijeća kojom se utemeljuje Program za cjeloživotno učenje 2007.- 2013.¹⁵
- Vodič kroz Program za cjeloživotno učenje koji uključuje detaljan opis aktivnosti kao i financijske i administrativne postupke¹⁶.

---

¹⁴ Podrobne informacije o pravilima za odabir prijava biti će objavljene u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm (poglavlje „Tko može sudjelovati“).

¹⁵ vidjeti pod 1.

¹⁶ vidjeti pod 14.

POGLAVLJE 1. – SEKTORSKI PROGRAMI

1. COMENIUS – ŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Kontekst javne politike

U studenom 2008., Vijeće je dalo suglasnost za jačanje europske suradnje na politici u području školskog obrazovanja¹⁷. Cilj je mladima pružiti kvalitetno obrazovanje koje ih priprema da zauzmu svoje mjesto u globaliziranim društvima i poslovnom svijetu koji se ubrzano mijenja, te im pomaže u punom razvoju potencijala, uključujući inovativnost, kreativnost i aktivno građanstvo. Vijeće je 2007.¹⁸ i 2009.¹⁹ predstavilo zadaće za suradnju na poboljšavanju obrazovanja i stručnog usavršavanja nastavnika i rukovoditelja škola²⁰. Naglasak je na potrebi poboljšanja kvalitete i primjenljivosti cjelokupnog ciklusa obrazovanja nastavnika, od početnog obrazovanja do uvođenja novih nastavnika i njihovog cjeloživotnog stručnog usavršavanja. Vijeće se 2009. dotaklo i obrazovanja djece migranata te između ostalog pozvalo zemlje članice EU na ciljano korištenje Programa za cjeloživotno učenje kako bi pronašle načine za bolju potporu učenju ove skupine²¹.

Ovi se prioriteti odražavaju u novom strateškom okviru suradnje u obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”) usvojenom u svibnju 2009²². Vezano za školsko obrazovanje, u prioritetima se poziva na mjere za osiguranje stjecanja ključnih kompetencija za sve, bez obzira na osobno, društveno ili ekonomsko porijeklo učenika. Posebno treba nastaviti rad na temeljnim vještinama i pronalaženju načina za jačanje poučavanja i učenja ključnih transverzalnih kompetencija kojima se jača preuzimanje inicijative i poduzetništvo, kreativnost, inovativnost i prilagodba poslovnom svijetu koji se ubrzano mijenja. Treba pojačati i obrazovanje o poštivanju kompetencija vezanih za okoliš i interkulturalnost. U dokumentu „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.” potvrđuje se potreba za ciljanim naporima ka kvaliteti učenja za učenike migrante te se u tom smislu priznaje ključna uloga obrazovanja i odgoja u ranoj dobi.

Kao što je navedeno u Prilogu I. novog strateškog okvira suradnje na obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”), nova europska mjerila²³ uz pismenost vezanu za čitanje uključuju i kvantitativne ciljeve za smanjenje broja učenika s

¹⁷ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 21. studenog 2008. o pripremi mladih za 21. stoljeće: zadaće europske suradnje u školstvu (2008/C 319/08):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0020:0022:EN:PDF>

¹⁸ Zaključci Vijeća i predstavnika vlada zemalja članica EU, sastanak u Vijeću od 15. studenog 2007. o poboljšavanju kvalitete obrazovanja nastavnika (2007/C 300/07):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:300:0006:0009:EN:PDF>

¹⁹ vidjeti pod 13.

²⁰ http://ec.europa.eu/education/school-education/doc832_en.htm

²¹ Zaključci Vijeća o obrazovanju djece migranata 2009/C301/07:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:EN:PDF>

²² vidjeti pod 6.

²³ vidjeti pod 6.

lošim rezultatima iz matematike i prirodnih znanosti (manje od 15% do 2020.), uz zadržavanje cilja da broj učenika koji rano napuštaju obrazovanje do 2020. bude manji od 10%.

Vežano za inicijativu „Nove vještine za nova radna mjesta”²⁴, nedavna predviđanja budućih potreba za vještinama primjerice navode povećanje radnih mjesta za koja je potrebna visoka ili srednja stručna sprema. Međutim, uz stručnu spremu potrebne su ključne kompetencije koje mlade pripremaju za rad u interkulturološkim, višejezičnim okolnostima koje se ubrzano mijenjaju, te kompetencijama koje doprinose kreativnosti i inovativnosti.

Dakle, opisan razvoj javne politike i izazovi pozivaju na europsku suradnju s ciljem:

- stalnog i daljnjeg osnaživanja rada na ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje²⁵. To podrazumijeva da se svim učenicima, počevši od rane dobi i bez obzira na porijeklo, okolnosti, spol ili posebne potrebe, osigura osiguraju sredstva za stjecanje ključnih kompetencija u punom opsegu. Razvijanje ključnih kompetencija treba graditi na solidnim temeljnim vještinama koje čine pismenost vezana za čitanje, matematika i prirodne znanosti, te uključivati kompetencije koje se odnose na pojedine predmete i transverzalne kompetencije koje će ih potaknuti i pripremiti ih za daljnje učenje.
- podrške školama za rad s poslovnom zajednicom i ostalim ključnim akterima izvan škole, stvaranje partnerstava i poboljšanje poduzetničkih vještina nastavnika i učenika.
- daljnjeg poboljšanja kvalitete nastavnika, rukovoditelja škola i ostalog osoblja škola te pomoći školama da postanu okruženje za učinkovito učenje. To nalaže kvalitetnije obrazovanje nastavnika tijekom čitavog radnog vijeka, učinkovitiji odabir pri zapošljavanju nastavnika i njihovo zadržavanje, te pomoć rukovoditeljima škola pri usmjeravanju na poboljšanje učenja kod učenika i nastavnika.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Comenius

Kao što je navedeno u čl. 17.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Comenius su:

- a) razvijati znanje i razumijevanje među mladima i nastavnim osobljem o raznolikosti europskih kultura i jezika te o njihovoj vrijednosti
- b) pomoći mladima u stjecanju osnovnih životnih vještina i kompetencija potrebnih za osobni razvoj, buduće zapošljavanje i aktivno europsko građanstvo.

Kao što je navedeno u čl. 17.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Comenius su:

- a) poboljšati kvalitetu mobilnosti te povećati obim mobilnosti učenika i nastavnog osoblja zemalja članica EU
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim partnerstava škola iz raznih zemalja članica EU kako bi se u zajedničke obrazovne aktivnosti u razdoblju trajanja programa uključilo najmanje tri milijuna učenika
- c) poticati učenje živih stranih jezika

---

²⁴ vidjeti pod 3.

²⁵ Preporuka Europskog Parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EC):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>

- d) poduprijeti razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogija i pristupa cjeloživotnom učenju koji se temelje na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT)
- e) ojačati kvalitetu i europsku dimenziju usavršavanja nastavnika
- f) poduprijeti poboljšanja u pedagoškim pristupima i upravljanju školama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Comenius

1.1. Mobilnost i partnerstva

Aktivnosti potprograma Comenius za mobilnost pojedinaca u drugu europsku zemlju i partnerstva uključuju:

- individualnu mobilnost učenika u okviru tekućeg ili prethodnog partnerstva škola
- sudjelovanje u aktivnostima usavršavanja nastavnika i ostalog nastavnog osoblja (*In-Service training*)
- pripremne posjete za školska partnerstva, mreže i multilateralne projekte
- hospitacije budućih nastavnika (Comenius asistenti)
- multilateralna i bilateralna školska partnerstva koja uključuju mobilnost učenika i osoblja u okviru aktivnosti partnerstava

Comenius Regio partnerstva
eTwinning.

Kod ovih aktivnosti potprograma Comenius nema prioriteta, a modaliteti su utvrđeni u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje²⁶.

1.2. Multilateralni projekti

1.2.1. Razvoj i rukvođenje školama te veze s poslovnim sektorom

Razvijanje ključnih kompetencija²⁷ i motivacije za učenjem u velikoj mjeri ovisi o primjenljivosti poučavanja i učenja, sustavu vrijednosti u školi i načinu na koji škole surađuju s vanjskim svijetom. Dakle, ključni prioriteti javne politike postali su: poboljšanje rukovođenja školama, ostvarivanje poticaja i prilika za suradnju nastavnika, te cjelovit razvoj škola kao okoline za učenje.

Projekti trebaju uključivati partnere iz škola i vanjskog svijeta. Kroz projekte treba razvijati metode, strategije, pedagoški materijal i/ili druge vrste popratnog materijala u svrhu:

- stvaranja partnerstava i modela umrežavanja škola i poslovnog sektora
- razvijanja vještina rukovođenja kod nastavnog osoblja
- razvijanja vještina nastavnika za međusobnu suradnju, suradnju s obiteljima učenika i vanjskim svijetom
- poticanja osjećaja inicijative kod mladih i razvijanja njihovih poduzetničkih vještina.

---

²⁶ vidjeti pod 14.

²⁷ http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm

1.2.2. Razvijanje pristupa poučavanju i učenju

Kako bi odgovorile na potrebe svijeta koji se ubrzano mijenja i sve raznolikijih društava, škole kod mladih trebaju razvijati širok opseg ključnih kompetencija. To nalaže solidno početno obrazovanje nastavnika i rukovoditelja škola te cjeloživotno stručno usavršavanje visoke kvalitete tijekom njihova radnog vijeka. U ovom su kontekstu ključni programi za uvođenje svih novih nastavnika u to zanimanje.

- U projektima se trebaju odražavati kompetencije potrebne današnjim rukovoditeljima škola. Projekti trebaju razvijati, testirati i provoditi učinkovite načine podrške stručnog usavršavanja rukovoditelja škola.
- Projekti trebaju razvijati, testirati i provoditi učinkovite pristupe raznih agencija koje podupiru nove nastavnike na početku njihove karijere (uvođenje).

1.2.3. Podrška pismenosti i „transverzalnim ključnim kompetencijama”

Globaliziran poslovni sektor i potreba za promicanjem demokratskih vrijednosti pozivaju na razvoj solidnih temeljnih vještina kao što je pismenost i transverzalnih ključnih kompetencija kao što su: učiti kako učiti, osjećaj za inicijativu i poduzetništvo, društvene, građanske i kulturološke kompetencije. Poučavanje i učenje navedenih kompetencija često nalaže pristupe koji prelaze granice pojedinog predmeta i cjelovito sagledavaju učenikovo učenje, osobni i društveni razvoj. Iskustvo je pokazalo da načini ocjenjivanja i vrednovanja učenja imaju snažan učinak na kvalitetu ishoda učenja. Nadalje, stjecanje ključnih kompetencija uključuje i potrebu razumijevanja multikulturološke i višejezične prirode Europe i načina međudjelovanja nacionalnih kulturoloških identiteta s europskim identitetom.

U projektima je potrebno:

- utvrditi i razvijati metode podučavanja i učenja koje kod učenika učinkovito podupiru razvoj vještina učenja („učiti kako učiti”), kako učenika kao pojedinca, tako i kao člana skupine i šire zajednice u kojoj uči
- pronaći načine za osnaživanje učenja vještina pismenosti, načine organizacije učinkovitog prepoznavanja poteškoća u čitanju te načine podrške osobama s takvim poteškoćama u svim dijelovima obrazovnog sustava
- razvijati metode ocjenjivanja i vrednovanja te prakse kojom se poboljšava kvaliteta učenja i podupire razvoj svih ključnih kompetencija
- utvrditi i razvijati integraciju europske dimenzije u podučavanje i učenje.

1.2.4. Smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja, poboljšanje učenja kod učenika migranata te promicanje rodne jednakosti i inkluzivnih pristupa učenju

Rano napuštanje obrazovanja i dalje je glavni izazov EU. Iako su mnogi mladi migranti uspješni učenici, njihovi su prosječni rezultati niži u usporedbi s njihovim vršnjacima koji potječu iz dotične zemlje. Isto tako i dalje su prisutne razlike između učenika i učenica vezano za interes za određene predmete i uspjeh iz tih predmeta. Dakle, škole zajedno s ostalim akterima mogu imati ključnu ulogu u rješavanju ranog napuštanja obrazovanja i poboljšanju učenja kod učenika migranata.

U projektima je potrebno:

- utvrditi i razvijati strategije i metode vezane za školu u širem smislu i usmjerene na učenika kojima se učenicima kod kojih postoji rizik od ranog napuštanja obrazovanja pomaže pri održavanju motivacije i dovršavanju školovanja, te pripremi za daljnje obrazovanje i osposobljavanje
- utvrditi i razvijati načine potpore i motivacije učenika migranata kako bi ostvarili svoj obrazovni potencijal
- utvrditi i razvijati strategije vezane za školu u širem smislu i usmjerene na učenika kojima se rješavaju rodni stereotipi u poučavanju, učenju i izboru zanimanja
- poduprijeti razvoj inkluzivnih pristupa poučavanju i učenju koji se brinu za potrebe svih učenika, uključujući skupine u nepovoljnom položaju.

1.3.Mreže

1.3.1. Podrška poduzetništvu i povezanosti s poslovnim sektorom

Ključna kompetencija²⁸ razvijanja osjećaja za inicijativu i poduzetništvo uključuju sposobnost pretvaranja ideja u djelovanje, rad u sklopu projekata i timova, te učenje o funkcioniranju gospodarstva. Škole mogu poduprijeti razvijanje ove kompetencije potičući inicijativnost, inovativnost i kreativnost te uspostavljajući partnerstva s poslovnim sektorom.

U sklopu ovoga prioriteta, partnerske ustanove trebaju razvijati znanje potrebno za određenu temu umrežavanjem resursa i stručnosti kako bi se utvrdili i diseminirali učinkoviti načini da se školama pomogne pri:

- razvijanju okoline za učenje u kojoj se među učenicima i osobljem potiče inicijativnost, kreativnost i inovativnost
- suradnji u sklopu partnerstava s poslovnim
- poboljšanju savjetovanja učenika
- potpori početnom i cjeloživotnom usavršavanju nastavnika, predavača i rukovoditelja obrazovnih ustanova.

1.3.2. Podrška nastojanjima da obrazovanje vezano za prirodne znanosti postane privlačnije

Odgovor na globalne izazove poput klimatskih promjena na način da se gospodarstvo razvija u ekološkom smjeru na mudriji način, uključuje razumijevanje promjena koje ljudsko djelovanje uzrokuje svijetu prirode i odgovornosti građana kao pojedinca. Dakle, razumijevanje temeljnih ideja o prirodnim znanostima i zanimanje za održiv razvoj je tako postalo ključ aktivnog, odgovornog građanstva.

U sklopu ovoga prioriteta kroz mreže je potrebno utvrditi i diseminirati učinkovite metode podučavanja o prirodnim znanostima, posebno o održivom razvoju, npr. podučavanje koje se zasniva na raspitivanju, razvijanje službi za savjetovanje i informiranje o zanimanjima vezanima za prirodne znanosti, te metode za smanjivanje rodnog nesrazmjera u obrazovanju i zanimanjima vezanima za prirodne znanosti.

---

²⁸ Ključna kompetencija br. 7 u Europskom okviru.

1.3.3. Razvoj predškolskog i ranog obrazovanja i odgoja

Pristup visokokvalitetnom obrazovanju i odgoju u ranoj dobi temelj je učinkovitog budućeg učenja, pomaže društveni razvoj djeteta i koristi djeci iz skupina u nepovoljnom položaju. Kvaliteta između ostaloga ovisi o kompetencijama osoblja, nastavnim programima, suradnji s roditeljima i cjelokupnoj okolini za učenje.

Kroz mreže je potrebno utvrditi razmjenu i diseminaciju učinkovitih načina za:

- poboljšanje kompetencija nastavnika, predavača i ostalog osoblja te kvalitete nastavnih programa i okoline za učenje u slučaju djece koja su mlađa od dobi obuhvaćene obaveznim školovanjem
- utvrđivanje i podršku djece s poteškoćama u učenju ili djece u nepovoljnom društveno-ekonomskom položaju
- podršku ranom razvijanju jezika i pismenosti.

1.3.4. Razvoj obrazovanja za posebne potrebe u smjeru uključivanja svih mladih, posebno onih s invaliditetom

Ako je uporište na raznolikosti i provedbi načela uključivanja (inkluzije) u obrazovanje i osposobljavanje, to nalaže promišljanje o okolini za učenje, resursima i kompetencijama nastavnika i rukovoditelja škola, ispitivanje prepreka i pronalaženje prilika.

Kroz mreže je potrebno utvrditi i diseminirati učinkovite načine:

- promicanja sudjelovanja u redovnoj nastavi, uključujući proširenje uloga specijalnih škola na način da postanu referentni centri
- usavršavanja nastavnika, rukovoditelja škola i ostalog osoblja škola vezano za promicanje uključivanja (inkluzije).

2. ERASMUS – VISOKO OBRAZOVANJE UKLJUČUJUĆI NAPREDNO STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

Kontekst javne politike

Politika visokog obrazovanja EU teži poduprijeti reforme sustava visokog obrazovanja zemalja članica kako bi bile usklađenije i u većoj mjeri odgovarale potrebama društva znanja. Reforme su potrebne radi suočavanja sa izazovima globalizacije te osposobljavanja i prekvalifikacije europske radne snage. Visokim učilištima bi trebale omogućiti da imaju odlučnu ulogu u Europi znanja te da snažno doprinesu potpori ažuriranog strateškog okvira europske suradnje na obrazovanju i osposobljavanju te strategije „Europa 2020”²⁹. Istovremeno, reforme su usklađene s ciljevima Europskog prostora visokog obrazovanja za 2020. (Bolonjskim procesom) koji su usvojeni na ministarskoj konferenciji u Leuvenu (Louvain-la-Neuve) 2009³⁰.

Prioriteti politike visokog obrazovanja navedeni su u Priopćenju „Izvršavanje programa modernizacije sveučilišta: obrazovanje, istraživanje i inovacije”³¹, objavljenom u svibnju 2006. u kojem je Europska komisija odredila tri glavna područja reforme visokog obrazovanja:

- reforma nastavnih programa: sustav s tri ciklusa (preddiplomski, diplomski, poslijediplomski), učenje zasnovano na kompetencijama, fleksibilni načini učenja, priznavanje kvalifikacija i kompetencija, mobilnost, sukladno Bolonjskom procesu
- reforma upravljanja: autonomnost i odgovornost visokih učilišta, strateška partnerstva, osiguranje kvalitete
- reforma financiranja: prihodi visokih učilišta iz više izvora, školarine, financijske potpore i studentski krediti, pravednost i pristup, ciljano financiranje EU.

Te su poruke potvrđene u nekoliko zaključaka i odluka Vijeća.

Na politiku visokog obrazovanja utječu i ostale inicijative EU, među njima je važna inicijativa „Nove vještine za nova radna mjesta”³². Njezin glavni cilj je olakšati stjecanje pravih vještina i kompetencija te sposobnost njihova korištenja na primjerenim radnim mjestima. Da bi do toga došlo važno je na najbolji mogući način predvidjeti koje će vještine biti potrebne u budućnosti i pomoći ljudima da ih razviju kroz obrazovanje i osposobljavanje.

²⁹ vidjeti pod 2. i 6.

³⁰ „Bolonjski process 2020. – Europski prostor visokog obrazovanja u novom desetljeću”, Priopćenje s konferencije europskih ministara nadležnih za visoko obrazovanje (Leuven/Louvain-la-Neuve), 28.-29. travnja 2009. http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf

³¹ COM(2006)208 konačna verzija:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0208:FIN:EN:PDF>

³² http://ec.europa.eu/education/focus/focus2043_en.htm

Visoka se učilišta poziva da u potpunosti ispune svoju ulogu u trokutu znanja (obrazovanje, istraživanje i inovacije) te da sudjeluju u projektima usmjerenima na pojačanu suradnju visokih učilišta i poduzeća, a taj je prioritet naglašen osnivanjem Europskog instituta za tehnologiju³³, no izrazito je povezan s visokim obrazovanjem općenito. Suradnja na tom području također se nastoji pojačati Europskim forumom sveučilišta i poslovnog sektora kojega je pokrenula Europska komisija kroz navedeno priopćenje³⁴.

Provedba „Preporuke o daljnjoj europskoj suradnji na osiguranju kvalitete”³⁵ iz 2006. je i dalje prioritet. Prvo izvješće o provedbi ove Preporuke Europska komisija usvojila je u rujnu 2009. te ukazala na brojna područja daljnjeg razvoja³⁶. Provedba „Europskog kvalifikacijskog okvira” i jače povezivanje s „Okvirom za kvalifikacije Europskog prostora visokog obrazovanja” će i dalje biti prioritet.

Među glavnim prioritetima programa visokoga obrazovanja je politički naglasak na jačanju mobilnosti, što je izraženo u zaključcima Vijeća iz studenog 2008. u kojima se naglašava da svakoj mladoj osobi treba pružiti priliku sudjelovanja u nekom obliku mobilnosti. Na ministarskoj konferenciji veznoj za Bolonjski process održanoj 2009. u Leuvenu (Louvain-la-Neuve), dogovoreno je da je cilj mobilnosti da do 2020. godine, 20% osoba koje diplomiraju u Europi treba imati iskustvo studija ili prakse u inozemstvu.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Erasmus

Kao što je navedeno u čl. 17.1 Odluke o programu, posebni ciljevi sektorskog programa Erasmus jesu:

- a) dati potporu stvaranju Europskog prostora visokog obrazovanja
- b) osnažiti doprinos visokog obrazovanja i naprednog strukovnog obrazovanja procesu inovacija.

Kao što je navedeno u čl. 17.2 Odluke o programu, operativni ciljevi sektorskog programa Erasmus su:

- a) poboljšati kvalitetu i obim mobilnosti studenata i nastavnog osoblja diljem Europe radi doprinosa ostvarenju cilja da do 2012. u okviru Erasmusa i prethodnih programa u studentskoj mobilnosti sudjeluje najmanje 3 milijuna pojedinaca
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim multilateralne suradnje između visokih učilišta u Europi
- c) povećati stupanj transparentosti i usklađenosti kvalifikacija visokog obrazovanja i naprednog strukovnog obrazovanja stečenih u Europi
- d) povećati kvalitetu i obim suradnje visokih učilišta s tvrtkama

---

³³ <http://eit.europa.eu>

³⁴ „Novo partnerstvo za modernizaciju sveučilišta: Forum EU za dijalog sveučilišta s poslovnim sektorom”,

COM(2009) 158 konačna verzija: http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/business/com158_en.pdf

³⁵ Preporuka Europskoga parlamenta i Vijeća od 15. veljače 2006. o daljnjoj europskoj suradnji na osiguranju kvalitete visokog obrazovanja (2006/L 64):

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_064/l_06420060304en00600062.pdf

³⁶ Izvješće Europske komisije Vijeću, Europskom parlamentu, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru te Odboru regija: Izvješće o napretku u osiguranju kvalitete visokog obrazovanja, COM(2009) 487 konačna verzija: http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/report09_en.pdf

- e) olakšati razvoj inovativne prakse u tercijarnom obrazovanju i osposobljavanju te njihov prijenos, uključujući prijenos između zemalja sudionica programa
- f) podržavati razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Erasmus

2.1 Mobilnost

Mobilnost studenata, nastavnog i ostalog osoblja visokih učilišta

Mobilnost studenata i osoblja ima ključnu ulogu u uspostavljanju Europskog prostora visokog obrazovanja. Ustanove koje sudjeluju u Erasmusu pozivaju se na povećanje studentske mobilnosti u svrhu studija i prakse kako bi se ostvario cilj od 3 milijuna Erasmus studenata do 2012. te daljnjeg razvijanja mobilnosti nastavnika i ostalog osoblja.

Od visokih se učilišta traži osiguranje visoke kvalitete organizacije mobilnosti studenata i nastavnika, što je podrobno navedeno u Erasmus sveučilišnoj povelji i „Europskoj povelji za kvalitetu mobilnosti”³⁷.

Za mobilnost nisu određeni prioriteti na europskoj niti na nacionalnoj razini.

Erasmus Intenzivni programi (IP)

Prednosti će imati programi koji:

- prikazuju snažno izražen multidisciplinarni pristup kojim se potiče međudjelovanje studenata iz različitih akademskih disciplina
- su usmjereni na tematska područja koja trenutno nisu dovoljno zastupljena u studentskoj mobilnosti u okviru Erasmus na cjelokupnoj europskoj razini³⁸
- planiraju usavršavanje poduzetničkih kompetencija studenata u bilo kojem tematskom području³⁹.

Kod ove aktivnosti nije predviđena mogućnost određivanja prioriteta na nacionalnoj razini.

Erasmus Intenzivni jezični tečajevi

Ovi tečajevi predstavljaju ključni element razvoja jezičnih i multikulturoloških kompetencija studenata koji sudjeluju u mobilnosti te unaprijeđivanja višejezičnosti u Europi. Međutim, kod ove aktivnosti nema prioriteta na europskoj niti na nacionalnoj razini.

---

³⁷ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o međunarodnoj mobilnosti u EZ u svrhu obrazovanja i osposobljavanja: Europska povelja za kvalitetu mobilnosti (2006/L 394/5): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:EN:PDF>.

³⁸ Sljedeća područja su previše zastupljena: studiji poslovnih škola, društvene znanosti, umjetnost, humanističke znanosti, jezici i pravo.

³⁹ Većina mogućih sadržaja poduzetničkih tečajeva primjenljiva je na studente svih područja studija, no ovisno o određenom području studija naglasak je na određenom vidu npr. studiji poslovnih škola: pokretanje poduzeća, upravljanje malim i srednjim poduzećima; znanost i tehnologija: intelektualno vlasništvo, rizično poslovanje, menadžerske tehnike, marketing, patentiranje; humanističke znanosti, umjetnost i dizajn: upravljanje vlastitim aktivnostima radi ostvarivanja ciljeva, društveno poduzetništvo, inovacije koje potiču korisnici itd.).

2.2 Multilateralni projekti

Multilateralni projekti Erasmus podupiru međusobnu suradnju visokih učilišta ili suradnju visokih učilišta s ostalim dionicima.

Prednost će imati inovativni projekti usmjereni na tematska područja i teme koje nisu dovoljno obuhvaćene projektima koji se već financiraju u sklopu ove aktivnosti.

2.2.1. Suradnja visokih učilišta s poduzećima

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti koje okupljaju visoka učilišta i partnere izvan akademske zajednice: poduzeća, stručne organizacije, gospodarske komore, socijalne partnere ili lokalna/regionalna tijela.

Projekti trebaju dokazati stvarnu suradnju poslovnog svijeta i područja visokog obrazovanja, uz sudjelovanje ustanova obje strane.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- jačanje veza između obrazovnih aktivnosti vezanih za nastavne programe (obaveznih i dodatnih) s potrebama poslovnog sektora i zapošljavanja, primjerice procjenom budućih potreba za vještinama, promicanjem unošenja poslovnih sadržaja u osmišljavanje kolegija, kao što je navedeno u inicijativi „Nove vještine za nova radna mjesta” ili olakšavanjem stjecanja poduzetničkih vještina
- razvijanje obrazovnih usluga za poduzeća u okviru cjeloživotnog učenja, zasnovanih na jasnoj potražnji i uključenosti poslodavaca, kao što su naručeni tečajevi za povećanje znanja i vještina zaposlenika.

2.2.2. Socijalna uključenost u visoko obrazovanje

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti čiji je cilj povećanje pristupa visokom obrazovanju i poboljšavanje socijalne uključenosti u visoko obrazovanje. Glavni ciljevi su: proširenje sudjelovanja i povećanje stope završetka studija studenata iz nedovoljno zastupljenih grupa i pojedinaca koji nemaju profil klasičnog studenta (*non-traditional learners*), veća rodna ujednačenost posebice kod područja studija koji se odnose na prirodne znanosti i tehnologiju. Projekti također mogu nastojati ojačati cjeloživotno učenje koristeći fleksibilne načine učenja i razvijati društvenu odgovornost visokih učilišta.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- proširenje pristupa visokom obrazovanju nedovoljno zastupljenim grupama i pojedincima koji nemaju profil klasičnog studenta, primjerice promicanjem priznavanja prethodnog neformalnog i informalnog učenja te razvijanjem ili jačanjem pristupa savjetovanju studenata
- razvijanje fleksibilnog pružanja obrazovnih usluga, posebno vezano za vanredni studij ili način studija prilagođen pojedincu (uključujući učenje na daljinu) kako bi se zadovoljile njihove specifične potrebe za visokim obrazovanjem
- razvijanje javnih politika za povećanje stope završavanja visokog obrazovanja, uključujući jačanje pojedinačne potpore (financijske ili druge vrste) te savjetovanja studenata
- razvijanje društvene odgovornosti visokih učilišta, uključujući aktivnosti za lokalnu zajednicu i pristupe visokim učilištima preko zajednice.

2.2.3. Strategije za mobilnost i uklanjanje prepreka mobilnosti u visokom obrazovanju

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti kojima se razvijaju inovativne strategije za poticanje mobilnosti ili načini uklanjanja prepreka mobilnosti u visokom obrazovanju.

Ovaj je prioritet usmjeren i na projekte kojima se podupire virtualna mobilnost, ugrađene u globalnu strategiju učinkovitog uključivanja informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u visoka učilišta koja sudjeluju u aktivnosti, slijedom aktivnosti koje su se prethodno podupirale u okviru aktivnosti „Virtualni kampus” potprograma Erasmus.

Prednost će imati projekti usmjereni na:

- razvijanje strategija u svrhu poticanja učenja kroz mobilnost, primjerice promicanjem „prozora za mobilnost” u nastavnim programima, ili ohrabrivanjem osoba koje imaju iskustvo s mobilnošću/*multipliers* (nastavnika, predavača) da se obvežu na promicanje mobilnosti
- analizu glavnih prepreka mobilnosti i njihovo uklanjanje, posebno onih koje sprečavaju puno priznavanje razdoblja studentske mobilnosti u inozemstvu, uključujući promicanje i cjelovito korištenje postojećih alata za priznavanje (Europski sustav prijenosa i sakupljanja bodova/ECTS, dokumenti Europass uključujući dopunsku ispravu o studiju...)
- laku dostupnost najvažnijih i ažuriranih informacija o mogućnostima međunarodne mobilnosti na nacionalnoj ili regionalnoj razini
- pružanje otvorenih obrazovnih resursa virtualnim kampusima na način da se osigura rješavanje organizacijskih i tehničkih pitanja, te pitanja vezanih za kvalitetu kako bi se sadržaj dijelio i bio lako dostupan na europskoj razini
- jačanje virtualne mobilnost integriranjem pristupa virtualnim resursima za učenje i *online* zajednicama za praksu u tradicionalne studije.

2.2.4. Potpora programu modernizacije visokih učilišta (uključujući reformu nastavnih programa, reformu upravljanja i reformu financiranja)

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti usklađene s programom modernizacije visokoga obrazovanja. Treba napomenuti da ovaj prioritet zamjenjuje aktivnosti koje su do sada bile zasebne aktivnosti potprograma Erasmus: „Razvoj nastavnih programa” i „Modernizacija visokog obrazovanja”.

Projekti se trebaju odnositi na najmanje jedno područje reforme vezane za program modernizacije: reformom nastavnih programa (uključujući projekte za razvoj nastavnih programa), reformom upravljanja ili reformom financiranja.

Vezano za reformu nastavnih programa prednost će imati projekti usmjereni na:

- razvijanje inicijativa ili alata za procijenjivanje i promicanje zapošljivosti osoba koje su diplomirale
- osmišljavanje integriranih programa koji obuhvaćaju: 1) cjelokupan ciklus studija (preddiplomsku, diplomsku ili poslijediplomsku razinu) koji vodi ka priznatom dvostrukom ili zajedničkom akademskom stupnju (*double degree, joint degree*) ili 2) nastavni program i module za stručno usavršavanje ili 3) nastavne module za izrazito interdisciplinarna područja ili međusektorske pristupe.

Vezano za reformu upravljanja prednost će imati projekti usmjereni na:

- olakšavanje europske suradnje na osiguranju kvalitete, primjerice kroz utvrđivanje i provođenje novih postupaka unutarne i vanjske evaluacije kvalitete studijskih programa
- osnaživanje autonomije i odgovornosti visokih učilišta i poboljšavanje sustava za strateško upravljanje
- promicanje transparentnosti vezane za raznolikost i rad visokih učilišta.

Vezano za reformu financiranja prednost će imati projekti usmjereni na:

- razvoj strategija za povećanje učinkovitosti financiranja, uključujući mehanizme financiranja koji se zasnivaju na radu
- promicanje višestrukih izvora financiranja visokih učilišta
- procjena i promicanje povrata od ulaganja u visoko obrazovanje.

2.2.5. Osnaživanje izvrsnosti i inovacija u visokom obrazovanju

Projekti vezani za ovaj prioritet trebaju poduprijeti aktivnosti usmjerene na trokut znanja kojega čine obrazovanje, istraživanje i inovacije. Europska visoka učilišta su pokazala velik potencijal za nastavni i istraživački rad, no ova dva područja često nisu povezana na najbolji mogući način, niti su dobro povezana s trećom stranicom trokuta – inovacijama. Ovi projekti trebaju pokušati popuniti tu prazninu nadopunjavajući inicijative EU vezane za povezivanje ova tri područja na nove i učinkovite načine, kao što je primjerice uspostavljanje Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (*European Institute of Innovation and Technology - EIT*).

Na podnošenje prijave unutar ove aktivnosti se posebno pozivaju konzorciji koji sudjeluju u programima EU za istraživanje i inovacije poput Okvirnih programa, kako bi svoje aktivnosti nadopunili obrazovnim inicijativama koje nisu prvotno predvidjeli u svojim planovima rada.

Prednost će imati projekti koji pomažu jačanje izvrsnosti i inovacija usmjeravanjem na:

- poboljšanje kvalitete i primjenljivosti podučavanja te korištenje inovativnih nastavnih metoda kroz osiguravanje bliske veze s tekućim istraživanjima npr. uključivanjem osoblja istraživačkih instituta u obrazovne aktivnosti
- pružanje prilike studentima, posebice na preddiplomskoj razini, za rad u istraživačkom okruženju, npr. povezivanjem s istraživačkim projektima, laboratorijima itd.
- poticanje studenata na inovativan i poduzetnički način razmišljanja koji im dopušta primjenu znanja i uvida u istraživanja npr. poticanjem pokretanja mikro-poduzeća.

2.3 Akademske mreže

Cilj projekata koji se odnose na ovaj prioritet potprograma Erasmus treba biti okupljanje najšireg i najnaprednijeg skupa kompetencija u određenom tematskom području. Akademske mreže trebaju okupljati važne dionike u primjerenom obimu i baviti se temama koje imaju izravnu važnost za europsku politiku visokog obrazovanja. Glavno usmjerenje treba biti podjela znanja, rasprava o metodologiji, diseminacija dobre prakse kao i stvaranje i promicanje kreativnosti i inovacija. Mreže se trebaju odnositi na tekuća zbivanja, ona u nastajanju kao i na buduća zbivanja u određenom tematskom području. Prednost će imati inovativne mreže usmjerene na predmetna područja i teme nedovoljno obuhvaćene mrežama koje se već financiraju u sklopu ove aktivnosti. Informacije o mrežama financiranim temeljem prethodnih natječaja dostupne su u sažetku Erasmus projekata na mrežnim stranicama:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/erasmus/erasmus_compendia_en.html

3. LEONARDO DA VINCI – POČETNO I CJELOŽIVOTNO STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

Kontekst javne politike

Okvir javne politike potprograma Leonardo da Vinci je Kopenhaški process ažuriran „Priopćenjem iz Bordeauxa” (2008.)⁴⁰ koji će biti ponovno pokrenut u Brugesu u prosincu 2010. Glavno usmjerenje procesa je na jačanju privlačnosti, kvalitete i izvedbe sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, poboljšanju transparentnosti, sustava informiranja i savjetovanja, priznavanja kompetencija i kvalifikacija te na jačanju europske dimenzije. Izazovi koji su pred nama u godinama koje dolaze opisani su u „Priopćenju o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju” koje je Europska komisija usvojila u lipnju 2010.⁴¹

Aktivnosti programa će i dalje biti usmjerene na posebne inicijative za promicanje daljnjeg razvijanja, testiranja i provedbe zajedničkih europskih alata za strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Navedeno uključuje razvijanje i testiranje Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET), provedbu „Europskog kvalifikacijskog okvira” (EQF), te promicanje, razvijanje i uporabu „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja”. Te će aktivnosti pridonijeti jačanju uzajamnog učenja, zajedničkom radu, povjerenju, osnaživanju mobilnosti i podjeli iskustava i *know-how*. Temeljem „Zaključka o mobilnosti mladeži” (Vijeće, studeni 2008.)⁴², „Zelene knjige o promicanje učenja mladih kroz mobilnost” iz lipnja 2009.⁴³ te inicijative „Mladi u pokretu”, poseban će naglasak biti na stvaranju prilika za mobilnost mladih, kao što su naučnici, vježbenici ili učenici u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

U svim aktivnostima potprograma Leonardo da Vinci, posebna će se pažnja posvetiti olakšavanju sudjelovanja **sektora**⁴⁴, **organizacija socijalnih partnera i poduzeća, posebno malih i srednjih poduzeća**. Tim ciljevima doprinose **strategije regionalne suradnje** za poticanje mobilnosti mladih - učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc1143_en.htm

⁴¹ Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija: „Novi poticaj europskoj suradnji na strukovnom obrazovanju i osposobljavanju radi potpore strategiji Europa 2020.” COM(2010) 296 konačna verzija:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0296:FIN:EN:PDF>

⁴² vidjeti pod 8.

⁴³ vidjeti pod 9.

⁴⁴ Sektori prema kodovima i opisima agencije Eurostat: „Statistička klasifikacija gospodarskih aktivnosti u Europskoj zajednici”:

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_\(NACE\)](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_(NACE))

Posebni i operativni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci

Kao što je navedeno u čl. 25.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci jesu:

- a) poduprijeti osobe koje sudjeluju u aktivnostima osposobljavanja i cjeloživotnog osposobljavanja radi stjecanja i primjene znanja, vještina i kvalifikacija kako bi im se olakšao osobni razvoj, zapošljivost i sudjelovanje na europskom tržištu rada
- b) poduprijeti poboljšanje kvalitete i inovacija sustava, ustanova i prakse strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- c) osnažiti privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te mobilnost poslodavaca i pojedinaca kao i olakšati mobilnost zaposlenih vježbenika.

Kao što je navedeno u čl. 25.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Leonardo da Vinci jesu:

- a) poboljšati kvalitetu i povećati obim mobilnosti osoba uključenih u početno strukovno obrazovanje i osposobljavanje te cjeloživotno osposobljavanje diljem Europe, kako bi se stručna praksa u poduzećima do kraja Programa za cjeloživotno učenje povećala na najmanje 80.000 osoba godišnje
- b) poboljšati kvalitetu i povećati obim suradnje između ustanova ili organizacija koje omogućavaju učenje, poduzeća, socijalnih partnera te ostalih relevantnih tijela diljem Europe
- c) olakšati razvoj inovativne prakse u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (osim tercijarne razine), te njihov prijenos, uključujući prijenos među zemaljama sudionicama
- d) poboljšati transparentnost i priznavanje kvalifikacija i kompetencija, uključujući one stečene kroz neformalno i informalno učenje
- e) poticati učenje živih stranih jezika
- f) podržavati razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama.

Prioriteti aktivnosti potprograma Leonardo da Vinci⁴⁵

3.1 Mobilnost i partnerstva

Vezano za mobilnost osoba u svrhu strukovnog osposobljavanja i mobilnost stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, izrazit je naglasak na kvaliteti upravljanja mobilnošću, uključujući pedagošku, jezičnu i kulturološku pripremu i dogovore vezane za boravak u inozemstvu temeljem načela navedenih u „Europskoj povelji o kvaliteti mobilnosti”. Potiču se razvijanje i provedba elemenata Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (opis ishoda učenja, procjena i priznavanje ishoda učenja), kao i savjetovanje te održivost radi što većeg učinka iskustva mobilnosti. Pripreme

---

⁴⁵ Treba napomenuti da u okviru aktivnosti mobilnosti i projekata za „Prijenos inovacija” potprograma Leonardo da Vinci, nacionalna tijela mogu odlučiti o određenim dodatnim nacionalnim prioritetima kao što su predmetna područja, zemlje odredišta za mobilnost itd. Ti prioriteti trebaju biti usklađeni s europskim prioritetima navedenima u ovom dokumentu, te usuglašeni s Europskom komisijom. Objavit će se u posebnim nacionalnim natječajima ili na mrežnim stranicama nacionalnih agencija.

aktivnosti u području mobilnosti naučnika navode na zaključak da ova ciljana skupina treba biti posebno vidljiva u potprogramu Leonardo da Vinci. U tim je projektima istaknuta važna uloga nadležnih posredničkih tijela⁴⁶ kako bi se postigla kvaliteta i uključenost malih i srednjih poduzeća.

Ova aktivnost obuhvaća mobilnost u svrhu učenja/osposobljavanja sljedećih ciljanih skupina:

- (1) vježbenika u početnom strukovnom osposobljavanju
  - A. naučnika i vježbenika u početnom strukovnom osposobljavanju zasnovanom na alternativnom učenju ili na osposobljavanju povezanom s radom u poduzećima⁴⁷
  - B. vježbenika u početnom strukovnom osposobljavanju vezanom za školu.
- (2) osoba na tržištu rada u cjeloživotnom strukovnom osposobljavanju
- (3) mobilnost stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Budući da partnerstva potprograma Comenius obuhvaćaju suradnju škola, projekti za partnerstva potprograma Leonardo da Vinci trebaju biti usmjereni na suradnju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim sektorom te uključivati partnere s obje strane.

3.2 Multilateralni projekti – Prijenos inovacija

U potprogramu Leonardo da Vinci postoje dvije vrste aktivnosti multilateralnih projekata:

- multilateralni projekti za prijenos inovacija (decentralizirano upravljanje)
- multilateralni projekti za razvoj inovacija (centralizirano upravljanje).

Razlika u opsegu ove dvije vrste projekata detaljno je opisana u Vodiču kroz Program za cjeloživotno učenje⁴⁸.

Podizanje razine kompetencija rizičnih skupina⁴⁹ i osiguranje jednakih mogućnosti smatraju se horizontalnim prioritetima za sve multilateralne projekte potprograma Leonardo i sve prioritete.

U svih multilateralnim projektima potprograma Leonardo potiče se korištenje **informativskih i komunikativskih tehnologija i metoda e-učenja, učenje jezika usmjerenog na osposobljavanje te integrirano učenje jezika i sadržaja.**

---

⁴⁶ Nadležna posrednička tijela su ustanove s javnim ili djelomično javnim ovlastima te interesne skupine čija je misija dati potporu poslovnim sektoru ili sektoru osposobljavanja pri aktivnostima obrazovanja i osposobljavanja. Primjeri takvih tijela su obrtničke komore, gospodarske komore, predstavništva/savezi poslovnih subjekata, sindikati, uredi za pitanja rada.

⁴⁷ Stažiranje prema definiciji zemlje koja se koristi za Program. Navedeno može uključivati i odrasle u shemama za stažiranje. Posjetite mrežne stranice nacionalne agencije dotične zemlje.

⁴⁸ vidjeti pod 14.

⁴⁹ Rizične skupine su skupine s određenim teškoćama na tržištu rada, npr. osobe koje su napustile obrazovanje, radnici s niskom razinom vještina, osobe s invaliditetom, doseljenici, migranti i etničke manjine.

3.2.1. Poticanje suradnje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim sektorom

Projekti u okviru ovoga prioriteta trebaju poduprijeti jače povezivanje s poslovnim sektorom kako bi strukovno obrazovanje i osposobljavanje više odgovaralo potrebama tržišta rada. Cilj projekata treba biti poboljšanje vezano za utvrđivanje sektora i predviđanje potreba za vještinama i kompetencijama te njihovo bolje uključivanje u strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Ovaj prioritet treba poduprijeti provedbu strategije „Nove vještine za nova radna mjesta”⁵⁰ uzimajući u obzir izazove kao što su klimatske i demografske promjene te s time povezane rastuće potrebe za radnim mjestima u tim područjima, poput tzv. „zelenih” ili „bijelih” zanimanja (zdravstvo i socijalna skrb). Prijave trebaju obuhvatiti jednu od sljedećih područja aktivnosti:

- poticanje uključenosti raznih dionika kako bi kvalifikacije i sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja više odgovarali potrebama tržišta rada uzimajući u obzir sustavne promjene kao što su prijelaz na ishode učenja i sustave koji se zasnivaju na kompetencijama
- testiranje i prijenos zajedničkih metoda i sustava predviđanja potreba za vještinama koji se odnose kako na utvrđivanje potreba za vještinama tako i na primjerenu provedbu u sklopu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, npr. na sektorskoj razini, te uključujući pduzeća/sektorske organizacije/socijalne partnere u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.
- poticanje integracije poslovnog sektora u strukovno obrazovanje i osposobljavanje vezano za ustanove kroz promicanje većeg broja aktivnosti povezanih s radom u programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uključujući inovativne modele radnog iskustva, promatranje rada, učenje zasnovano na radu i stažiranje.

3.2.2. Potpora početnom i cjeloživotnom osposobljavanju nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Ovaj se prioritet odnosi na potrebu razvijanja vještina i kompetencija nastavnika, predavača i mentora za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te rukovoditelja škola/ustanova kao i stručnjaka za savjetovanje kako bi svladali buduće izazove. U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju promicati prijenos inovacija vezano za sljedeće teme:

- ulogu stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u odgovoru na sustavne promjene kao što su prijelaz na ishode učenja i sustave koji se zasnivaju na kompetencijama te sve veća usmjerenost na potvrđivanje prethodnog neformalnog i informalnog učenja
- jačanje veza između stručnjaka za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i poslovnog sektora (pduzeća, sektora koji se odnose na zanimanja itd.), razvijanje njihovih sposobnosti za bavljenje zanimanjem i profesionalnu orijentaciju pojedinaca⁵¹
- pedagoške vještine i uključenost u razvoj nastavnih programa
- stjecanje kompetencija koje će stručnjacima za strukovno obrazovanje i osposobljavanje omogućiti da poučavaju transverzalne kompetencije poput onih navedenih u „Preporuci o ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja” iz 2006.

---

⁵⁰ vidjeti pod 3.

⁵¹ Za navedeno je vrlo korisna mreža Euroguidance: <http://www.euroguidance.net>.

3.2.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju je stjecanje ključnih kompetencija⁵² posebno važno budući da neki učenici i vježbenici započnu strukovno obrazovanje s nedovoljno temeljnih vještina i kompetencija potrebnih za uspješno praćenje i završetak osposobljavanja. S druge strane, ključne kompetencije su važne za unaprijeđivanje pojedinih načina obrazovanja izvan strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, za poboljšanje prohodnosti obrazovnog sustava, te za olakšavanje prijelaznih faza (od strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na tržište rada ili ponovno uključivanje u tržište rada nakon nezaposlenosti). Neke od ključnih kompetencija doprinose privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Projekti trebaju promicati jednu od sljedećih pitanja:

- razvijanje pristupa za stjecanje ključnih kompetencija u početnom strukovnom osposobljavanju, posebno digitalnih i tehnoloških kompetencija, poduzetništva, stranih jezika (učenje jezika usmjereno na osposobljavanje i integrirano učenje jezika i sadržaja), te kompetencija za život i rad u sve raznolikijem društvu i za aktivno građanstvo)
- razvijanje prakse za stjecanje ključnih kompetencija u cjeloživotnom strukovnom osposobljavanju
- razvijanje pristupa koji podupiru učenje stranih jezika u početnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju prilagođenih potrebama i mogućnostima učenika i vježbenika.

3.2.4. Razvijanje i prijenos strategija mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

Važnost i pozitivan učinak učenja kroz mobilnost istaknut je u nekoliko navrata i postao je glavni strateški prioritet „Strategije za obrazovanje i osposobljavanje 2020.” Sudjelovanje u mobilnosti je relativno nisko, posebno u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, pa su u tom području potrebne posebne strategije potpore nadležnih aktera na svim razinama. U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju se mobilnost u značajnoj mjeri sastoji od osposobljavanja kroz praksu u poduzećima, tj. usmjerena je na praktična iskustva i tijesno je povezana s poslovnim sektorom. U slučaju naučnika, poslovni su subjekti uključeni i kao strana koja osobe upućuje na mobilnost. Da bi se osigurala kvalitetna praksa, pomoglo pri pronalaženju partnera i potaknulo sudjelovanje malih i srednjih poduzeća, među stručnim organizacijama je potrebno uspostaviti održive strukture za suradnju. Prethodnih su godina razvijeni mnogi alati, koncepti i pristupi koje se može prilagoditi i prenijeti u novo okruženje.

Kako bi mobilnost u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju postala pravilo, a ne iznimka, važno je u postojeće nastavne programe uključiti mobilnost i međunarodne vještine. Tržište rada treba te vještine i one povećavaju privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Posebno se potiče podnošenje prijave koje uključuju regije koje u brojnim državama imaju značajnu ukogu u jačanju mobilnosti, kao i strategija na razini sektora, grana ili područja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

---

⁵² Europski okvir za ključne kompetencije:

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc42_en.htm

Dakle, vezano za ovaj prioritet, multilateralni projekti trebaju biti usmjereni na jedan od sljedećih ciljeva:

- prilagodba i prijenos struktura i alata za potporu mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, posebno sudjelovanja malih i srednjih poduzeća te prakse u poduzećima
- prijenos pristupa za generalizaciju/integraciju mobilnosti u nastavne programe za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u određenim sektorima, granama, područjima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ili regijama
- prijenos modela za uzajamnu razmjenu vježbenika, posebno naučnika u poduzećima.

3.2.5. Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija

U okviru ovoga prioriteta u projektima je potrebno pripremiti, organizirati i osigurati **prijenos metoda**, smjernica i pripadajućih alata čiji je cilj provedba i korištenje načela Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu mobilnosti i/ili cjeloživotnog učenja. Navedeno uključuje instrumente, postupke i metode utvrđene za:

- osmišljavanje kvalifikacija u jedinicima ishoda učenja
- razvoj i prijenos jedinica ishoda učenja koje se odnose na međunarodne vještine rada, poseban naglasak treba biti na prijenosu i ugrađivanju tih jedinica u priznate kvalifikacije za početno i cjeloživotno osposobljavanje te kvalifikacije za stručnjake za strukovno obrazovanje i osposobljavanje
- dodjeljivanje kreditnih bodova (ECVET) jedinicama i kvalifikacijama
- pripadajuće postupke ocjenjivanja, prijenosa, potvrđivanja i sakupljanja ishoda učenja ostvarenih u formalnom, informalnom i neformalnom kontekstu
- razvoj operativnih partnerstava, uključujući modele za Memorandume o razumijevanju, ugovore o učenju/*learning agreements*, prijepise ocijena.

Prijave se trebaju odnositi na **sve** navedeno u nastavku:

- postupke za prijenos u praksu kako bi se dionicima u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju olakšalo razumijevanje i korištenje Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje
- praktična rješenja u svrhu lakšeg razvoja inovativne prakse strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uz uporabu i prijenos kreditnih bodova (ECVET), uključujući mobilnost i potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja
- razvoj i diseminaciju strategija i pristupa donositelja odluka u javnoj politici, nastavnika i ostalih nadležnih za kvalifikacije, koje se može ponavljati i prenositi na europskoj razini
- ponudu otvorenih resursa za informiranje i potporu na način da se osigura rješavanje organizacijskih i tehničkih pitanja, te pitanja vezanih za kvalitetu Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) kako bi se sadržaj dijelio i bio lako dostupan na europskoj razini.

3.2.6. Poboľšavanje sustava za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

U okviru ovoga prioriteta, projekti trebaju doprinosti korištenju prethodnih projekata za razvoj inovacija (DOI), ostalih projekata kojima je dodijeljena financijska potpora potprograma Leonardo da Vinci, odnosno bilo kojeg inovativnog pristupa u području osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, u cilju pripreme, organizacije i osiguranja prijenosa smjernica, alata i proizvoda čiji je cilj provedba i korištenje „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”. Navedeno uključuje instrumente, postupke i metode utvrđene za:

- osmišljavanje nacionalnih pristupa za poboljšanje kvalitete sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te razvijanje uporabe „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”
- korištenje samoprocjene i nadzora kolega/peer review u postupku osiguranja kvalitete
- razvoj i korištenje indikatora iz Priloga 2. „Preporuke za uspostavljanje Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”⁵³.

Prijave se trebaju odnositi na **jedno** od navedenog:

- prijenos, korištenje i diseminaciju rezultata rada na prethodnom projektu ENQAVET, naročito ishoda tematskih grupa, posebno ishoda tematske grupe za razvijanje smjernica za potporu osiguranju kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, te ishoda grupe za indikatore
- prijenos, korištenje i rezultate prethodnih projekata o provedbi „Zajedničkog okvira za osiguranje kvalitete kroz nadzor kolega/peer review u svrhu osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju”⁵⁴
- prijenos i korištenje inovativnih i primjenljivih materijala nastalih u okviru projekata potprograma Leonardo da Vinci u području osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju”
- ažuriranje prethodnih primjerenih, primjenljivih i inovativnih ishoda projekata povezanih s provedbom „Zajedničkog okvira za osiguranje kvalitete” s obzirom na prilagodbu „Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete”.

U svim slučajevima novi koordinator projekta treba biti u kontaktu s postojećom mrežom za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te pratiti njezine tekuće aktivnosti kako bi se održala povezanost s aktivnostima koje se poduzimaju na europskoj razini.

---

⁵³ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o uspostavljanju Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (2009/C 155/1):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:EN:PDF>

⁵⁴ http://www.peer-review-education.net/index.php?class=Calimero_Webpage&id=14762

3.3 Multilateralni projekti – Razvoj inovacija

Pogledajte opće informacije u uvodu poglavlja 3.2.

3.3.1. Provedba Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) u svrhu transparentosti i priznavanja ishoda učenja i kvalifikacija

Svrha projekata u okviru ovoga prioriteta je poduprijeti razvoj nacionalnih i sektorskih kvalifikacija i/ili sustava kvalifikacija ugrađivanjem Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, slijedom „Preporuke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET)”⁵⁵. Projekti također trebaju poduprijeti testiranje i provedbu Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, slijedom Preporuke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, te se trebaju odnositi na **sve** navedeno u nastavku:

- osmišljavanje i korištenje operativnih i prenosivih metoda i smjernica za izradu kvalifikacija kao jedinica ishoda učenja s dodijeljenim kreditnim bodovima za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET), zasnovanima na tehničkim specifikacijama za kreditne bodove (ECVET)
- testiranje kvalifikacija zasnovanih na jedinicama ishoda učenja (sektorskih ili međusektorskih) uz pripadajuće postupke procjene, prijenosa, potvrđivanja i sakupljanja ishoda učenja ostvarenih u formalnom, informalnom ili neformalnom kontekstu
- osmišljavanje i testiranje standarda kvalitete za primjenu Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje na nacionalne, sektorske ili međusektorske kvalifikacije kako bi se tim kvalifikacijama dodijelile oznake kvalitete ECVET.

Uz prethodno navedene aktivnosti, u projekte se također može uključiti:

- osmišljavanje programa za strukovno obrazovanje i osposobljavanje s fleksibilnim sredstvima potvrđivanja, prijenosa i priznavanja ishoda učenja, koristeći načela Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET)
- osmišljavanje koncepata za kombiniranje Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) s Europskim sustavom prijenosa i sakupljanja bodova (ECTS) radi bolje usklađenosti zasnovane na pristupu koji se odnosi na ishode učenja.

---

⁵⁵ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2009. o uspostavljanju Europskog sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) (2009/C 155/02):
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:EN:PDF>

3.3.2. Poboljšanje sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

Svrha projekata u okviru ovoga prioriteta je poduprijeti korištenje i razvijanje „Europskog referentnog okvira za osiguranje kvalitete”⁵⁶ radi daljnjeg poboljšanja i razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, te promicanja kulture poboljšanja kvalitete i inovacije na svim razinama. Projekti trebaju poduprijeti **jedan** od navedenih ciljeva:

- osmišljavanje nacionalnih pristupa čiji je cilj poboljšanje sustava osiguranja kvalitete na nacionalnoj razini i najbolje korištenje okvira, posebno osmišljavanje smjernica i provedbenih akcijskih planova
- razvijanje načina za pronalaženje podataka o indikatorima iz Priloga 2. „Preporuke o Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete”
- razvijanje održivih i prenosivih, operativnih i konkretnih instrumenata zasnovanih na „Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete”
- razvijanje konkretnih vodiča/smjernica vezanih za Okvir kako bi ih koristili akteri u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, posebno pružatelji usluga osposobljavanja
- razvoj i testiranje postupaka za osiguranje kvalitete u početnom i cjeloživotnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te osposobljavanju zasnovanog na Okviru.

3.3.3. Razvijanje vještina vezanih za osposobljavanje uzimajući u obzir potrebe tržišta rada – Nove vještine za nova radna mjesta

Projekti u okviru ovoga prioriteta trebaju poduprijeti čvrste veze sa poslovnim svijetom kako bi strukovno obrazovanje i osposobljavanje više odgovaralo potrebama tržišta rada. Cilj projekata treba biti bolje utvrđivanje sektora i predviđanje potreba za vještinama i kompetencijama te njihovo ugrađivanje u strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Navedeno podrazumijeva i promicanje integracije učenja i rada. Ovaj prioritet treba poduprijeti provedbu strategije „Nove vještine za nova radna mjesta”⁵⁷. Prijave trebaju uključivati:

- jačanje uključivanja raznih dionika kako bi sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja sustav kvalifikacija bolje odgovarali potrebama tržišta rada uzimajući u obzir sustavne promjene poput prijelaza na sustav ishoda učenja i sustav zasnovan na kompetencijama
- razvoj i testiranje zajedničkih metoda i sustava predviđanja potreba za vještinama, uključujući i sektorsku razinu, uz uključivanje poduzeća/sektorskih organizacija/socijalnih partnera u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- pojačano ugrađivanje učenja u poslovni sektor kroz promicanje okruženja koje pridonosi učenju na radnom mjestu, osposobljavanju uz rad i naukovanju kao temelju razvoja strukovnih vještina koje se mogu primijeniti na potrebe tržišta rada.

---

⁵⁶ Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete je referentni sustav čija je svrha da zemljama članicama EU i zemljama sudionicama programa pomogne pri razvijanju, poboljšavanju, nadzoru i evaluaciji svojih sustava i prakse temeljem zajedničkih načela i kriterija:

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm .

⁵⁷ vidjeti pod 3.

3.4 Mreže

3.4.1. Suradnja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s poslovnim svijetom

U okviru ovog prioriteta mreže trebaju uključivati dionike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (npr. škole za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, ustanove, organizacije, udruženja koja ih predstavljaju), kao i dionike iz poslovnog svijeta (npr. predstavnike sektora, grana, poduzeća, socijalnih partnera). Cilj takvih mreža je razmjena iskustava i prakse, kao i potpora diseminaciji i provedbi zajedničkih pristupa, metoda i alata povezanih s inicijativom „Nove vještine za nova radna mjesta”⁵⁸. To može uključivati primjerice nadzor kolega, promišljanja o metodama i alatima ili pedagoškim pristupima ili pripremu vijeća za sektorske vještine. Posebno se potiču mreže iz sektora koji prolaze kroz strukturne prilagodbe ili ubrzan razvoj.

3.4.2. Razvijanje strategija mobilnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Mreže će poduprijeti suradnju regionalnih/lokalnih vlasti i/ili nadležnih tijela i/ili poslovnog svijeta vezano za osnaživanje mobilnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Trebaju biti usmjerene na utvrđivanje, promicanje i diseminaciju ideja, strategija i struktura u području učenja kroz mobilnost koja se ne provodi samo unutar mreže, već uključuje i vanjske zainteresirane stranke. Kako bi mreže mogle sagledati široko područje i kako bi imale širok učinak, trebaju okupiti značajan opseg predmetnih dionika i zemalja.

---

⁵⁸ vidjeti pod 3.

4. GRUNDTVIG – OBRAZOVANJE ODRASLIH

Kontekst javne politike

Cilj potprograma Grundtvig je odgovoriti na dvostruki izazov: s jedne strane to je velik broj odraslih koji su rano napustili obrazovanje (ili kao u slučaju mnogih migranata kad osobe nisu niti imale priliku za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje), a s druge strane to je sve starije stanovništvo. Obrazovanje odraslih pomaže pri rješavanju tih izazova na način da ovim dvjema kategorijama pojedinaca omogućava da poboljšaju i osvježe svoje znanje i kompetencije.

Obrazovanje odraslih je vitalni dio cjeloživotnog učenja. No sudjelovanje odraslih u obrazovanju i osposobljavanju je ne samo ograničeno, već i neuravnoteženo. Kod osoba s najnižim obrazovnim postignućima najmanja je vjerojatnost sudjelovanja u učenju. U usporedbi s mjerilom koje su zemlje članice EU dogovorile za sudjelovanje u cjeloživotnom učenju (12,5% odraslog stanovništva u dobi za rad do 2010. i 15% do 2020.), prosječna stopa je 2008. iznosila 9,5%, uz velika odstupanja među zemljama koja su se kretala od 1,3 do 32%.

Kako bi pristupila tom pitanju kao i ostalim izazovima s kojima je suočena Europa, kao što su demografske promjene, vrlo brz razvoj ostalih regija svijeta te siromaštvo združeno sa socijalnom isključenošću, Europska je komisija 2006. objavila priopćenje „Obrazovanje odraslih: nikada nije prekasno za učenje⁵⁹”. Naglašava se važnost obrazovanja odraslih čime se podupire zapošljivost odraslih, njihova mobilnost na tržištu rada, stjecanje ključnih kompetencija, te se istovremeno promiču tržište rada i društvo koji su socijalno uključivi. U sadašnjoj klimi sporog oporavka od recesije poruke Europske komisije su primjenljivije no ikad.

Nakon priopćenja, u rujnu 2007. uslijedio je „Akcijски plan za obrazovanje odraslih”⁶⁰ u kojem je navedeno kako bi države članice EU i ostali dionici uz potporu na europskoj razini mogle razvijati učinkovite i djelotvorne sustave obrazovanja odraslih. U svibnju 2008. Vijeće je usvojilo skup „Zaključaka o obrazovanju odraslih”⁶¹ u kojima se potkrijepljuje i dalje razvija strategija Europske komisije za aktivnosti u ovom području.

Ključno je povećati sudjelovanje u obrazovanju odraslih i učini ga pravednijim. Treba jačati kulturu kvalitete, posvećujući posebnu pažnju učenicima, stručnom usavršavanju osoblja, kao i radu pružatelja usluga obrazovanja odraslih. Provedba sustava priznavanja i potvrđivanja neformalnog i informalnog učenja bitna je kao pomoć pri motivaciji odraslih. Konačno, treba poboljšati kvalitetu i usporedivost podataka o obrazovanju odraslih budući da čini temelj za donošenje odluka u budućnosti. Prioriteti „Strateškog okvira europske suradnje na obrazovanju i osposobljavanju” („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”) koje je Vijeće

⁵⁹ EK (2006.) 614 konačna verzija:

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0614en01.pdf

⁶⁰ EK(2007.) 558 konačna verzija: http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_en.pdf

⁶¹ Zaključci Vijeća od 22. svibnja 2008. o obrazovanju odraslih (2008/C 140/09):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:140:0010:0013:EN:PDF>

usvojilo u svojim zaključcima od 12. svibnja 2009.⁶² su poboljšanje kvalitete i promicanje pravednosti u obrazovanju i osposobljavanju.

Posebni i operativni ciljevi potprograma Grundtvig

Kao što je navedeno u čl. 29.1 Odluke o programu, posebni ciljevi potprograma Grundtvig jesu:

- a) odgovoriti na izazov poučavanja sve starijeg stanovništva Europe
- b) pomoći pri osiguranju načina poboljšanja znanja i kompetencija odraslih.

Kao što je navedeno u čl. 29.2 Odluke o programu, operativni ciljevi potprograma Grundtvig jesu:

- a) poboljšanje kvalitete i dostupnosti mobilnosti ljudi uključenih u obrazovanje odraslih i povećanje njihovoga broja diljem Europe kako bi se poduprijela mobilnost od najmanje 7000 osoba godišnje do 2013.
- b) poboljšanje kvalitete i povećanje obima suradnje među organizacijama uključenih u obrazovanje odraslih diljem Europe
- c) pružanje pomoći osobama iz osjetljivih socijalnih skupina i osobama na margini društva, posebno starijima te osobama koji su obrazovanje napustile prije stjecanja osnovnih kvalifikacija kako bi im se kroz obrazovanje odraslih pružile alternativne mogućnosti pristupa obrazovanju odraslih
- d) olakšanje razvoja inovativnih praksi na području obrazovanja odraslih kao i njihovog prijenosa, uključujući prijenos iz jedne države sudionice u ostale
- e) podrška razvoju inovativnih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama
- f) poboljšanje pedagoških pristupa i upravljanja ustanovama koje se bave obrazovanjem odraslih.

Prioriteti aktivnosti potprograma Grundtvig

4.1 Mobilnost i partnerstva

Kod decentraliziranih aktivnosti potprograma Grundtvig, dakle kod mobilnosti (stručno usavršavanje osoblja, posjeti i razmjene, asistenti, radionice, volonterski projekti za starije, pripremni posjeti) i obrazovnih partnerstava nema službenih prioritetnih tema. Prijavitelje se savjetuje da svakako prouče mrežne stranice nacionalne agencije svoje zemlje kako bi utvrdili je li postoje nacionalni prioriteti ili druga nacionalna pravila za navedene aktivnosti.

Obrazovna partnerstva su definirana kao partnerstva za jačanje europske dimenzije i poboljšanje kvalitete organizacija za obrazovanje odraslih kroz međunarodnu suradnju. Mobilnost odraslih učenika podupire kroz obrazovna partnerstva, radionice Grundtvig i volonterske projekte za starije čiji je cilj informalno učenje. Mobilnost osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih, prema definiciji iz Drugog dijela Vodiča kroz Program za cjeloživotno učenje, podupire se u okviru obrazovnih partnerstava kao i u obliku pojedinačnih

---

⁶² vidjeti pod 6.

financijskih potpora za sudjelovanje u stručnom osposobljavanju ili provedbu posjeta i razmjena, te hospitacija asistenata.

4.2 Multilateralni projekti

U okviru multilateralnih projekata podupiru se **projekti u kojima se razmjenjuju iskustvo i dobra praksa te dolazi do konkretnih rezultata i ishoda primjerenih diseminaciji (metoda, alata, materijala, tečajeva)**, čime se razvija inovacija i/ili diseminiraju inovacije i dobra praksa s potencijalom za značajan učinak. Poseban će prioritet imati projekti koji među ishodima predviđaju organizaciju tečajeva za stručno usavršavanje osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih.

U prijavama koje se podnose u okviru specifičnih aktivnosti navedenih u nastavku, treba nastojati pokazati kako će u konkretnim situacijama obrazovanja odraslih, doprinijeti primjeni, prilagodbi i testiranju primjenljivih alata ili pristupa javne politike obrazovanja odraslih, razvijenih ili onih koji se trenutno razvijaju kroz suradnju na javnoj politici na europskoj razini. Navedeno uključuje „Europski kvalifikacijski okvir” ili nacionalne kvalifikacijske okvire⁶³, „Europske smjernice za potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja”⁶⁴, „Europski okvir za ključne kompetencije”⁶⁵, dokumente *Europass*⁶⁶, ECVET⁶⁷, „Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete” (EQARF)⁶⁸, kao i ključne kompetencije utvrđene za stručnjake za obrazovanje odraslih u studiji koju je nedavno dovršila Europska komisija kao dio „Akcijskog plana za obrazovanje odraslih”⁶⁹ itd.

4.2.1. Stjecanje ključnih kompetencija kroz obrazovanje odraslih

U okviru ovoga prioriteta treba posvetiti pažnju temeljnim vještinama na kojima se zasniva stjecanje širih transverzalnih ključnih kompetencija. Projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- povećati odraslima pristup temeljnim vještinama kao što su pismenost, komuniciranje na stranim jezicima, matematička kompetencija, temeljna kompetencija iz prirodnih znanosti i tehnologije, digitalna kompetencija, građanske i poduzetničke kompetencije
- osigurati drugu priliku za kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje mlađim odraslim osobama i odraslima (uključujući migrante) koji trebaju poboljšati svoje temeljne vještine; razvijati inovativne pristupe poučavanju i učenju jezika zemalja domaćina migranata
- priznavanje vještina stečenih kroz volontiranje, aktivnosti u zajednici te aktivnosti povezanih s obitelji

---

⁶³ Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o uspostavljanju „Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje” (2008/C 111):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>

⁶⁴ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/5059.aspx>

⁶⁵ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc42_en.htm

⁶⁶ Odluka br. 2241/2004/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o jedinstvenom okviru EZ-a za transparentnost kvalifikacija i kompetencija (*Europass*) (2004/L 390/6):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:390:0006:0020:EN:PDF>

⁶⁷ vidjeti pod 55.

⁶⁸ vidjeti pod 53.

⁶⁹ vidjeti pod 60.

- korištenje radnog mjesta kao okruženja za stjecanje ključnih kompetencija, te razvijanje inovativnih pristupa za podizanje opće razine obrazovanja među zaposlenicima poduzeća (npr. njihove pismenosti i matematičke pismenosti), različite od njihove specifične strukovne kompetencije
- poboljšanje vrednovanja ključnih kompetencija zasnovanih na ishodima učenja i ugrađivanje potvrđivanja neformalnog i informalnog učenja kod pojedinaca s niskom razinom vještina i nižom stručnom spremom
- procjena učinka nacionalnih kvalifikacijskih okvira na povećanje njihova pristupa obrazovnim mogućnostima.

4.2.2. Uloga obrazovanja odraslih u jačanju socijalne uključenosti i rodne jednakosti

- Poboljšati privlačnost i pristup obrazovanju odraslih, posebno odraslima s nižom stručnom spremom, pripadnicima skupina u nepovoljnom položaju, marginaliziranim građanima i migrantima. Projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:
  - motiviranje pojedinačnih učenika da se posvete učenju, uključujući putem službi za profesionalno savjetovanje, strategije iskoraka prema potencijalnim korisnicima, kampanje za podizanje svijesti, potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja, primjereni pristupi poučavanju i učenju, te partnerstva s poduzećima
  - korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija, e-učenja i medija kako bi se proširio pristup obrazovanju odraslih
  - razvijanje alternativnih pristupa učenju kako bi se marginalizirane građane i pripadnike skupina u nepovoljnom položaju uključilo ili ponovno uključilo u društvo i na tržište rada.
- Promicati rodnu jednakost u obrazovanju odraslih, naročito razvijanjem privlačnih metoda za poticanje većeg sudjelovanja muškaraca u područjima obrazovanja odraslih u kojima su premalo zastupljeni.

4.2.3. Međugeneracijsko učenje: učenje za starije građane, učenje u obitelji

U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- prenositi znanje, metode i dobru praksu u obrazovanju starijih građana
- pružiti starijim građanima vještine koje su im potrebne da bi se suočili s promjenama i ostali društveno aktivni
- ojačati doprinos starijih učenju od drugih, uključujući i odrasle osobe mlađe dobi
- razvijanje inovativnih pristupa međugeneracijskom učenju i učenju u obitelji
- razvijanje inovativnih modela za volontiranje starijih osoba kao vid informalnog učenja (s obzirom da je 2011. Europska godina volontiranja).

4.2.4. Osiguranje kvalitete obrazovanja odraslih, uključujući stručno usavršavanje osoblja

U okviru ovoga prioriteta projekti trebaju biti usmjereni na vidove kao što su:

- razvijanje kompetencija nastavnika, predavača i ostalog osoblja, primjerice kroz početno usavršavanje ili stručno usavršavanje te razvijanje primjerenih kvalifikacija i korištenje okvira za ključne kompetencije osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih⁷⁰
- razvijanje profesije pedagoga za obrazovanje odraslih, uključujući kao karijeru za osobe koje se u praksi bave obrazovanjem odraslih
- analiza troškova i koristi (i povrata od ulaganja u) bavljenje obrazovanjem odraslih

⁷⁰ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc58_en.htm

- poboljšanje osiguranja kvalitete usluga i ustanova, uključujući ispitivanje načina na koji se „Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete strukovnog obrazovanja”⁷¹ te „Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja”⁷² mogu primijeniti na obrazovanje odraslih
- razvijanje inovativnih europskih seminara za stručno usavršavanje te neformalnih pristupa usavršavanju osoblja kao što je promatranje rada
- razvijanje i poboljšanje sustava potvrđivanja-izdavanja potvrda za unapređivanje kvalifikacija osoblja koje se bavi obrazovanjem odraslih (nastavnika, predavača itd.)
- poboljšanje upravljanja i struktura ustanova za obrazovanje odraslih
- razvijanje standarda i akreditacije pružatelja usluga obrazovanja odraslih.

4.3 Mreže

4.3.1. Promicanje društvene kohezije pomoću poboljšanih prilika za obrazovanje odraslih iz određenih društvenih skupina

U okviru ovoga prioriteta mreže čije se uspostavljanje planira trebaju biti usmjerene na teme i ciljne skupine od posebne važnosti za promicanje socijalne kohezije i inkluziju kao što su:

- migranti i etničke manjine s posebnim usmjerenjem na osmišljavanje primjerenih shema za osposobljavanje, uključujući usvajanje jezika zemlje domaćina
- zatvorenici i bivši prijestupnici (ta mreža posebno treba nadograditi i osnažiti rezultate radnih skupina pokrenutih tijekom Europske konferencije o obrazovanju u zatvorima održane u Budimpešti u veljači 2010.)
- stariji građani (s posebnim naglaskom na međugeneracijskom učenju)
- razvijanje strategija koje se odnose na praznine u poučavanju jezika budući da je ono što se trenutno nudi odraslima neprimjereno
- razvijanje obrazovanja odraslih s posebnim potrebama, posebno osoba s invaliditetom (ta se mreža treba odnositi na vidove kao što su korištenje učenja na daljinu za tu ciljanu skupinu; ulogu medija u potpori obrazovanju za posebne potrebe, provedbi takvog obrazovanja, podizanju svijesti; učenje u obitelji s obzirom na invaliditet.

Takve mreže trebaju uključivati i osobe izvan područja obrazovanja sa stručnim znanjem iz primjerenog područja socijalne politike.

---

⁷¹ vidjeti pod 53.

⁷² http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/e4/050221_ENQA_report.pdf

POGLAVLJE 2. – TRANSVERZALNI PROGRAM

Kontekst javne politike

Transverzalni program podupire provedbu transverzalnih vidova europske politike za obrazovanje i osposobljavanje slijedom strateškog okvira za europsku suradnju na obrazovanju i osposobljavanju „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁷³, uključujući ostvarenje cjeloživotnog učenja provedbom strategija za cjeloživotno učenje te razvijanjem kvalifikacijskih okvira i mjera kako bi se omogućili fleksibilniji načini učenja.

Posebni i operativni ciljevi Transverzalnog programa

Kao što je navedeno u čl. 32.1 Odluke o programu, posebni ciljevi Transverzalnog programa jesu:

- a) promicati europsku suradnju u područjima koja pokrivaju dva ili više sektorska potprograma
- b) promicati kvalitetu i transparentnost sustava obrazovanja i osposobljavanja zemalja članica EU.

Kao što je navedeno u čl. 32.2 Odluke o programu, operativni ciljevi Transverzalnog programa jesu:

- a) podržati politiku razvoja cjeloživotnog učenja i suradnje na europskoj razini, naročito u kontekstu Lisabonskog procesa te „Radnog programa za obrazovanje i osposobljavanje 2010.” kao i u kontekstu Bolonjskoga i Kopenhaškoga procesa i njihovih sljednika
- b) osigurati primjeren priljev usporedivih podataka, statistika i analiza s ciljem podupiranja razvoja politike cjeloživotnog učenja, kao i praćenje napretka pri postizanju ciljeva cjeloživotnog učenja te utvrđivanje područja kojima treba posvetiti posebnu pažnju
- c) promicati učenje jezika i podržavati jezičnu raznolikost u zemaljama članicama EU
- d) podržavati razvoj inovativnih sadržaja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja
- e) osigurati da se rezultati Programa za cjeloživotno učenje primjereno priznaju, diseminiraju i provode na širokoj razini.

---

⁷³ vidjeti pod 4.

5. KLJUČNA AKTIVNOST 1. – SURADNJA NA JAVNOJ POLITICI I INOVACIJAMA

Prioriteti za aktivnosti u okviru Ključne aktivnosti 1.

5.1 Studijski posjeti za stručnjake i donositelje odluka u obrazovanju i strukovnom osposobljavanju (mobilnost)

Ova je aktivnost usmjerena na promicanje kulture učenja od kolega/*peer learning* t.j. na promatranje, razmjenu i uzajamno učenje na iskustvima od zajedničkog interesa na razini EU. Potiče se rasprava o primjenljivim temama te se razvijaju kvalitetni pristupi i transparentnost sustava obrazovanja i osposobljavanja. Posebno će usmjerenje biti na povećanom sudjelovanju donositelja odluka i osoba koje kreiraju javnu politiku.

Prioriteti studijskih posjeta u pozivu za 2011. će biti usuglašeni s općim prioritetima navedenima u 3. odjeljku:

1. poticanje suradnje između svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada
2. potpora početnom i cjeloživotnom usavršavanju nastavnika, predavača i rukovoditelja ustanova za obrazovanje i osposobljavanje
3. promicanje stjecanja ključnih kompetencija u cijelom sustavu obrazovanja i osposobljavanja
4. promicanje socijalne inkluzije i rodne jednakosti u obrazovanju i osposobljavanju, uključujući integraciju migranata
5. razvijanje strategija za cjeloživotno učenje i mobilnost.

5.2 Studije i komparativna istraživanja

Ciljevi ove aktivnosti su multinacionalne i komparativne analize obrazovnih sustava EU u području razvoja i inovacija u obrazovanju i osposobljavanju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini u svjetskom kontekstu. Analize trebaju biti zasnovane na usporedivim podacima, statistici, znanju i analizama kako bi se poduprijele strategije cjeloživotnog učenja i razvoj javne politike te utvrdila strateška područja kojima treba posvetiti posebnu pažnju.

Prioritet će imati studije i istraživanja koja pružaju dodanu vrijednost najnovijim saznanjima o predmetnom području usmjerena na teme koje još nisu obuhvaćene skorašnjim ili tekućim kao i nadolazećim studijama financiranim u okviru ove aktivnosti. Stoga prije podnošenja prijave, prijavitelji trebaju biti sigurni da predložena tema još nije i neće biti obuhvaćena drugom studijom koja se financira iz obrazovnih programa EU.⁷⁴

---

⁷⁴ Studije odabrane u okviru ove aktivnosti u prethodnim godinama može se pregledati na mrežnim stranicama: http://eacea.ec.europa.eu/llp/general_information/key_activity_1_en.html#links .

Studije i izvješća o obrazovanju i osposobljavanju koja je financirala Opća uprava za obrazovanje i kulturu Europske komisije nalaze se na mrežnim stranicama:

http://ec.europa.eu/education/more-information/moreinformation139_en.htm .

Natječaji za ponude u području obrazovanja, osposobljavanja i mladih dostupne su na:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/calls/tenders_en.html i

http://eacea.ec.europa.eu/llp/ka1/studies_comparative_research_en.php.

Prioritetne teme komparativnih istraživanja za osnaživanje argumentiranih postavki javne politike obrazovanja i osposobljavanja jesu:

1.2.1. Provođenje obrazovanja odraslih i potražnja za njim

Studije trebaju biti naročito usmjerene na komparativne ili dubinske nacionalne analize organizacijskih, upravljačkih i financijskih modela osmišljenih za stvaranje visokokvalitetnih i učinkovitih sustava obrazovanja odraslih (formalnih, neformalnih i informalnih), koje podupiru savjetovanje, potvrđivanje, platforme za elektroničko učenje i ostale ključne značajke, čime se odraslima pružaju konkretni načini učenja i poboljšanja kvalifikacija tijekom čitavoga života.

1.2.2. Stjecanje ključnih kompetencija u obrazovanju i osposobljavanju kroz cjeloživotno učenje

Studije trebaju biti naročito usmjerene na:

- a) mjere za poboljšanje pismenosti, postignuća iz matematike i prirodnih znanosti te rodnu ujednačenost, kao i mjere za transverzalne kompetencije (učiti kako učiti i kreativne vještine)
- b) mjere i metodologija za procjenu i evaluaciju ključnih kompetencija.

1.2.3. Socijalna inkluzija u obrazovanju i osposobljavanju, uključujući integraciju migranata

Studije trebaju biti naročito usmjerene na:

- a) učinkovitost mjera za smanjivanje ranog napuštanja obrazovanja i osposobljavanja
- b) ulogu obrazovanja i odgoja tijekom rane dobi u socijalnoj inkluziji (sudjelovanje, pedagoški pristupi itd.)
- c) mjere za poboljšanje sudjelovanja skupina koje su premalo zastupljene u visokom obrazovanju (društvenih, ekonomskih, etničkih skupina...)
- d) ulogu obrazovanja odraslih u ublažavanju društvene marginalizacije i isključenosti.

1.2.4. Privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Studije trebaju biti naročito usmjerene na:

- a) komparativne analize inicijativa vezanih za tercijarne programe strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- b) komparativne analize čimbenika kvalitete početnih i cjeloživotnih programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji imaju dokazan potencijal za značajnu promjenu javne predodžbe strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Rezultati odabira objavljeni su na: http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/selection_results_en.php.
Studije koje je izradila mreža Eurydice dostupne su na: <http://www.eurydice.org>.

1.2.5. Mjerenje kompetencija i predviđanje budućih vještina

Komparativne analize budućih potreba gospodarstva i društva, odgovaranje sustava obrazovanja i osposobljavanja na te potrebe, kvaliteta prijelaza s obrazovanja i osposobljavanja na tržište rada, bolje razumijevanje veza između obveznog obrazovanja, cjeloživotnog učenja, visokog obrazovanja, obrazovanja odraslih i rada.

5.3 Mreže

Cilj ove aktivnosti je stvaranje transverzalnih mreža kojima se promiče zajedničko učenje o javnoj politici te razmjena informacija i dobre prakse o razvijanju i provedbi inovativnih pristupa cjeloživotnom učenju.

Takve mreže trebaju okupiti predmetne dionike iz svih primjenljivih sektora i sa svih razina kreiranja i provedbe javne politike (nacionalne, regionalne, lokalne razine) te pružiti forum/platofrmu za zajedničko promišljanje i europsku suradnju na utvrđivanju i promicanju inovacija i dobre prakse.

1.3.1. Promicanje strategija cjeloživotnog učenja, uključujući puteve među raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja

Potpora razvoju i provedbi inovativnih politika cjeloživotnog učenja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, posebno promicanje prilika i načina za cjeloživotno učenje u čijem je središtu učenik, koji su fleksibilni i nemaju „slijepih ulica”, koristeći praktične instrumente ostvarivanja osobnog razvoja, zapošljivosti i socijalne inkluzije građana iz svih skupina i bez obzira na porijeklo, uglavnom kroz:

- nacionalne kvalifikacijske okvire i sustave za određivanje vrijednosti učenja
- sheme za potvrđivanje prethodnog i eksperimentalnog učenja (uključujući neformalno i informalno učenje)
- pristupačne službe za pružanje kvalitetne cjeloživotne profesionalne orijentacije i savjetovanja
- ostale mjere za privlačnost učenja i potporu motivaciji učenika (primjerice kroz financijske inicijative i potpore)
- aktivnosti za proširenje sudjelovanja i povećanje jednakosti u obrazovnim postignućima kroz bavljenje posebnim potrebama društveno-ekonomskih skupina u nepovoljnom položaju i učenika koji nemaju klasičan profil
- partnerstva između formalnih i neformalnih sektora obrazovanja i osposobljavanja, poslovnog sektora, aktera koji se bave volontiranjem ili radom u zajednici, na regionalnoj i lokalnoj razini, povezana s inicijativama za zapošljavanje i socijalnu inkuziju
- suradnja između regija na razvijanju i provedbi strategija cjeloživotnog učenja.

6. KLJUČNA AKTIVNOST 2. – JEZICI

Kontekst javne politike

Jezična raznolikost je životna stvarnost Europe. Stoga su jezične vještine nužne za jačanje europskoga građanstva, promicanje interkulturološkoga dijaloga i osnaživanje socijalne kohezije i osobnoga razvoja. One pružaju prilike za otkrivanje drugih vrijednosti, vjerovanja i ponašanja.

U ažuriranom „Strateškom okviru europske suradnje na obrazovanju i osposobljavanju” (“Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”), je šire učenje jezika prioritet za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama EU. Jezične vještine su nužne i za mobilnost europskih građana i poslova. Praktične jezične i interkulturološke vještine ključne su za gospodarski rast i bolja radna mjesta, budući da osnažuju zapošljivost i europskim poduzećima pomažu u učinkovitom natjecanju na globalnom tržištu.

Promicanje učenja jezika i jezične raznolikosti cilj je čitavog Programa za cjeloživotno učenje te posebno sektorskih programa Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo. Ključna aktivnost „Jezici” nadopunjuje sektorske programe i odnosi se na poučavanje jezika i potrebe za učenjem vezanima za dva ili više navedenih sektora. U okviru programa formalno su valjani svi jezici.

Prioriteti aktivnosti u okviru Ključne aktivnosti 2.

6.1 Multilateralni projekti

Multilateralni transverzalni projekti se trebaju odnositi na najmanje dva od četiri obrazovna sektora koje obuhvaćaju sektorski programi Programa za cjeloživotno učenje. Trebaju biti usmjereni na podizanje svijesti o prednostima učenja jezika i višejezičnosti Europske unije. Njihov cilj treba biti promicanje pristupa resursima za učenje jezika kao i razvijanje i diseminacija materijala za učenje jezika te instrumenata za jezično testiranje. U svim primjerenim slučajevima svakako se preporuča korištenje “Zajedničkog europskog referentnog okvira za jezike” Vijeća Europe⁷⁵.

2.1.1. Suradnja svijeta obrazovanja, osposobljavanja i rada

Cilj projekata treba biti jačanje jezičnih kompetencija primjenljivih na radno mjesto kako bi se poboljšala zapošljivost, integracija pojedinaca u poduzeća i ojačala europska konkurentnost.

⁷⁵ http://www.coe.int/T/DG4/Linguistic/CADRE_EN.asp

2.1.2. Promicanje i usvajanje europskih jezika manje raspostranjenosti

Cilj projekata treba biti održavanje i povećanje vitalnosti europskih jezika manje raspostranjenosti, poput jezika manjih država članica EU, posebno u području književnosti, novinarstva, radija i televizije i njihovoga očuvanja.

2.1.3. Promicanje stjecanja ključnih kompetencija u čitavom sustavu obrazovanja i osposobljavanja

Kroz projekte će se razvijati programi/nastavni programi koji uključuju i koriste prilike da osobe s boravištem u nekoj zemlji sudionici programa steknu ili poboljšaju znanje jednog od službenih jezika druge zemlje sudionice kroz cjelovito jezično uključivanje u zemlji domaćina. Programi se trebaju odnositi na potrebe učenika u raznim sektorima obrazovanja i osposobljavanja, te trebaju uključivati metodologiju učenja kod kuće i kratak jezični tečaj (najviše tri tjedna) za koji se dodjeljuje uvjerenje zasnovano na „Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike”. Mogu uključivati i metodologiju koja koristi najnovije mogućnosti novih medija i tehnologija učenja, ako to osnažuje stvarno međudjelovanje i prilike za učenje s izvornim govornicima ciljanog jezika (primjerice razvijanjem modela za eTwinning i/ili učenje u paru vezano za različite sektore i/ili korištenjem različitih prilika koje pruža društveno umrežavanje).

2.1.4. Jačanje socijalne inkluzije i rodne jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata

Kroz projekte će se razvijati inovativne metode učenja jezika koje imigrantima omogućuju učenje jezika zemlje domaćina.

2.1.5. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja

Projekti susjednih zemalja koji će kroz zajedničke aktivnosti razvijati alate koju omogućavaju zajedničko učenje svojih jezika.

6.2 Mreže

Transverzalne mreže doprinose provedbi jezične politike u Europi. Njima se promiče učenje jezika i jezična raznolikost, podupire se razmjena informacija o inovativnih tehnikama i dobroj praksi, posebno među donositeljima odluka i ključnim obrazovnim stručnjacima. Nadalje, proizvodi prethodnih projekata se prilagođavaju i diseminiraju potencijalnim krajnjim korisnicima (tijelima s javnim ovlastima, osobama iz prakse, poslovnom sektoru, učenicima jezika itd.).

2.2.1. Jačanje socijalne inkluzije i rodne jednakosti u obrazovanju, uključujući integraciju migranata

Kroz mreže će se promicati razmjena dobre prakse koja imigrantima omogućava učenje jezika zemlje domaćina. Promicanje dobre prakse u učenju jezika i osposobljavanju čiji je cilj socijalna inkluzija, poput aktivnosti povezanih s posredovanjem u lokalnoj zajednici i savjetovanjem, pravnim tumačenjem, pristupu zdravstvenim i socijalnim službama itd.

2.2.2. Osposobljavanje i suradnja u području književnog prevođenja

Kroz mreže će se promicati stvaranje platformi za književno prevođenje na internetu ili korištenjem tradicionalnih komunikacijskih alata. Cilj takvih platformi treba biti poboljšanje kvalitete predvoditeljskog rada potporom uspostavljanju partnerstava s visokim učilištima i ustanovama za strukovno osposobljavanje. Nadalje, prevoditeljima bi trebale omogućiti razmjenu informacija i iskustva te razvijanje stručnih veza s autorima.

2.2.3. Širenje rezultata projekata s oznakom „Europski jezici,, i promicanje njihova umrežavanja

Kroz mreže će se organizirati/ili podupirati događanja i aktivnosti za diseminaciju rezultata projekata s oznakom „Europski jezici”/European Language Label projects, posebno zajedničkih inicijativa za oglašavanje nekoliko projekata s predmetnom oznakom. Kroz mreže će se poticati i podupirati stvaranje klastera projekata s predmetnom oznakom i međusobnu razmjena iskustava.

2.2.4. Promicanje učenja jezika susjednih zemalja

Kroz mreže će se poticati umrežavanje i razmjena među ustanovama i organizacijama nadležnih za bilateralne i/ili prekogranične sporazume i inicijative. Kroz mreže će se diseminirati informacije i dobra praksa o inicijativama za podizanje svijesti o susjednim jezicima.

7. KLJUČNA AKTIVNOST 3. - INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

Kontekst javne politike

Promicanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija cilj je čitavog Programa za cjeloživotno učenje te posebno sektorskih potprograma Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo. Ključna aktivnost „Informacijske i komunikacijske tehnologije” nadopunjuje navedene potprograme i odnosi se na potrebe za učenjem informacijskih i komunikacijskih tehnologija vezanih za dva ili više navedenih sektora.

Usmjerena je na potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija u svojstvu katalizatora društvenih i obrazovnih inovacija i promjena. Ne odnosi se na tehnologiju već na način na koji se učenje može osnažiti informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (npr. inovacije u pedagogiji i pristupima učenju, privlačenje osoba koje su napustile obrazovanje da se vrate učenju, integraciju prilika za formalno, neformalno i informalno učenje, fleksibilno cjeloživotno učenje za premošćivanje digitalnog jaza i društveno-ekonomskih podjela).

Od pokretanja Lisabonske strategije na području informacijskih i komunikacijskih tehnologija u obrazovanju sve su zemlje članice EU ostvarile značajan napredak. Gotovo sve ustanove za obrazovanje i osposobljavanje opremljene su i umrežene informacijskim i komunikacijskim tehnologijama. Međutim, da bi se ostvario puni potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija potrebno je učiniti više kako bi se poduprijelo inovativan pedagoški razvoj, opći pristup cjeloživotnom učenju i stjecanje ključnih kompetencija. To će u najvećoj mogućoj

mjeri uvećati povrat sadašnjih ulaganja u učenje uz potporu informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

Prioriteti aktivnosti za Ključnu aktivnost 3.

7.1 Multilateralni projekti

3.1.1. Jačanje transversalnih kompetencija poput digitalnih kompetencija koje premošćuju svijet obrazovanja i rada

Postoji žurna potreba za razumijevanjem i jačanjem novih vještina potrebnih kako bi obrazovanje i osposobljavanje bili bolje prilagođeni potrebama društva znanja i građanima na bolji način pružali ključne kompetencije, te kako bi politika cjeloživotnog učenja i vještina za 21. stoljeće kao takva zauzela svoje mjesto. Mnoge od tih vještina su transversalne, zadiru u različite teme, a informacijske i komunikacijske tehnologije mogu pomoći pri razvijanju tih vještina.

Jačanje transversalnih kompetencija nalaže nove pristupe učenju i poučavanju, te strategije zasnovane na aktivnom učenju kao što je učenje kroz suradnju, učenje od kolega u zajednici, kreativno rješavanje problema, otkrivanje, učenje kroz rad, eksperimentalno učenje, kritičko razmišljanje i kreativnost.

Digitalna kompetencija jedna je od ključnih vještina za život i zapošljivost. Kad se radi o obrazovanju, bit više nije *je li* tehnologiju treba koristiti, već *kako, gdje i za koju* aktivnost. Shodno tome, pažnju trebamo usmjeriti ka pedagoškoj potpori, prilikama za učenje i procjeni pristupa koji će potaknuti stjecanje digitalne kompetencije i ostalih transversalnih kompetencija.

Postoji žurna potreba za boljim razumijevanjem i podupiranjem učenja digitalne kompetencije kroz informalno i neformalno učenje, povezujući ga s mogućnostima formalnog obrazovanja u kontekstu cjeloživotnog učenja (nastavni programi, ishodi učenja) radi doprinošenja politici cjeloživotnog učenja i vještina.

3.1.2. Inovativne pedagoške metode i metode ocjenjivanja raznolikih načina učenja

Danas učenje više nije linearno i pojedinci tijekom života uče na razne načine, uz potporu vrlo raznolikih mogućnosti za formalno i neformalno učenje te resursa dostupnih preko interneta. Međutim, takvi novi načini učenja koji zadiru u nekoliko tradicionalnih obrazovnih sektora te situacije informalnog učenja predstavljaju značajan izazov tradicionalnim programima, ocjenjivanju, ishodima učenja i mehanizmima za priznavanje.

Kroz projekte treba razvijati i analizirati inovativne pristupe i metode u pedagogiji i ocjenjivanju kojima se podupiru navedeni raznoliki načini učenja kako bi se učenicima pomoglo da učinkovitije premoste svijet obrazovanja i rada. Također trebaju pomoći ustanovama i samim učenicima kako bi bili sposobni bolje ocjeniti sve vrste ishoda učenja i budućih potreba za učenjem. Takve nove metode i pristupi trebaju dati doprinos kako bi politika cjeloživotnog učenja i vještina zauzele svoje mjesto.

Kod svih prioriteta projekti trebaju uključivati:

- uporabu on-line zajednica za učenje radi razvijanja transverzalnih kompetencija kao što su učiti kako učiti, poduzetništvo, suradnja, rad s različitim kulturama, autonomost itd.
- analizu načina na koji se digitalna kompetencija može bolje integrirati u nastavne programme i ishode učenja ne samo u sve razine formalnog obrazovanja, već i u informalno i neformalno učenje
- potporu korištenju informalnog i neformalnog učenja na radnom mjestu kao nadopunu formalnom obrazovanju/tečaju za usavršavanje
- uporabu informacijskih i komunikacijskih tehnologija kako bi načini učenja koje zadiru u više tradicionalnih obrazovnih sektora i situacija informalnog učenja postali raznolikiji i osobniji
- uporabu alata i platformi za društveno umrežavanje zasnovanih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama kako bi se ponovno privukli pojedinci kod kojih postoji rizik od isključivanja (osobe koje rano napuštaju obrazovanje, etničke manjine, imigranti, stariji radnici itd.). Tako se javnim službama, obrazovnim i građanskim inicijativama nudi potencijal (ponovnog) povezivanja skupina kod kojih postoji rizik od isključivanja.
- ispitivanje dobre prakse i jačanje virtualne mobilnosti između svijeta obrazovanja i rada, uzimajući u obzir netradicionalne načine učenja
- eksperimentiranje s novim pristupima ocjenjivanju tijekom određenog razdoblja i završnom ocjenjivanju kojima se podupire *online* učenje kroz suradnju, učenje od kolega, samostalno-usmjereno učenje i virtualna mobilnost te obuhvaća raznolike, pojedinačne načine učenja.

7.2 Mreže

3.2.1. Zajednice dionika diljem Europe za promicanje digitalne kompetencije i ostalih ključnih transverzalnih kompetencija za život i zapošljivost

Teme uključuju:

- podjelu znanja, razmjenu dobre prakse i razvijanje novih strateških partnerstava koja uključuju sve važne aktere u učenju zasnovanom na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, obuhvaćajući kako stranu potražnje tako i stranu ponude (npr. uključujući izdavače i one koji razvijaju sadržaje u tu svrhu, poslovni sektor, istraživački sektor, donositelje odluka u javnoj politici te obrazovne aktere poput učenika
- savjetovanje i potporu vezano za transverzalna pitanja koja se odnose na uporabu usluga digitalnih sadržaja u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju za učenje, poput pravnih pitanja o pravima intelektualnog vlasništva, standarda kvalitete, e-ocjenjivanja i e-portfelja
- razvijanje budućih vizija, scenarija budućih događaja i preporuka vezanih za promjene i dodanu vrijednost informacijskih i komunikacijskih tehnologija na transformaciji sustava obrazovanja i osposobljavanja prema potrebama budućeg društva znanja.

3.2.2. Zajednice dionika diljem Europe koje se bave društveno-ekonomskim digitalnim jazom

Teme uključuju:

- analizu, osnaživanje i diseminaciju nalaza o tome kako digitalne kompetencije mogu pomoći skupinama s rizikom od isključivanja i poboljšati njihovo samopoštovanje, samopouzdanje, autonomnost i motivaciju za ponovno povezivanje s učenjem. Naglasak je na analizi empirijskih dokaza i sakupljanju studija slučaja o rizičnim skupinama i novim načinima učenja
- podjelu znanja, razmjenu dobre prakse i razvijanje novih strateških partnerstava koja uključuju sve važne aktere iz svih društvenih domena (poslovni sektor, društvene organizacije, dionike u obrazovanju i osposobljavanju, organizacije korisnika itd.) radi utvrđivanja povoljnih uvjeta, čimbenika uspjeha, prepreka pružanju digitalnih kompetencija te njihovo stjecanje kod grupa s rizikom od isključivanja
- razvijanje scenarija budućih događanja, preporuka i operativnih smjernica o tome što obrazovanje može učiniti na rješavanju digitalnog jaza i ponovnom povezivanju pojedinaca koji bi u protivnom ostali isključeni.

8. KLJUČNA AKTIVNOST 4. – DISEMINACIJA I KORIŠTENJE REZULTATA

Kontekst javne politike

Ključna aktivnost „Diseminacija i korištenje rezultata” odražava sve veću osviještenost kreatora javne politike i osoba u praksi o potrebi osiguranja najvećeg mogućeg učinka projekata i aktivnosti koje financira EU radi potpore novoj strategiji „EU 2020.” i provedbe radnog programa „Obrazovanje i osposobljavanje 2010.” te novog strateškog okvira europske suradnje na obrazovanju i osposobljavanju („Obrazovanje i osposobljavanje 2020.”⁷⁶). Tim je dokumentom dogovoreno sljedeće: „1b) Europska suradnja na obrazovanju i osposobljavanju treba biti primjerena i konkretna. Treba dati jasne i vidljive ishode koje je potrebno redovno predstavljati, razmatrati i diseminirati na strukturiran način...”, te „2d): Diseminacija rezultata: kako bi se osnažila vidljivost i učinak na nacionalnoj i europskoj razini, potrebno je široko diseminirati ishode suradnje među svim važnim dionicima te o njima raspravljati na razini generalnih direktora u Europskoj komisiji i ministara.”

Dakle, primarni cilj Ključne aktivnosti 4. je pomoć pri stvaranju okvira za učinkovito korištenje rezultata na lokalnoj, sektorskoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini, u sinergiji s komunikacijskim aktivnostima. Aktivnosti koje se financiraju u okviru ove ključne aktivnosti nadopunjuju aktivnosti diseminacije i korištenja posebnih rezultata u okviru sektorskih programa i ostalih ključnih aktivnosti.

Prednost obično imaju projekti u kojima se predlaže integrirani pristup za dva ili više različitih sektora cjeloživotnog učenja, koji uključuju ključne donositelje odluka, i/ili koji iskazuju potencijal za značajan, mjerljiv učinak na sektorskoj, regionalnoj, nacionalnoj i/ili europskoj razini. Prioritet će imati i diseminacija s jakim informacijskim i komunikacijskim potencijalom.

---

⁷⁶ vidjeti pod 6.

Prioriteti aktivnosti za Ključnu aktivnost 4.

8.1 Multilateralni projekti

Prioritet će imati projekti usmjereni na:

4.1.1. Istraživanje i utvrđivanje prepreka uspješnoj diseminaciji i korištenju rezultata te razvijanje izdržljivih modela za uspješnu diseminaciju i korištenje rezultata

Sve je veća potreba za utvrđivanjem novih modela diseminacije i korištenja rezultata. Takvi novi modeli i metode ne trebaju samo širiti informacije, već imati aktivnu ulogu u aktivnostima „valorizacije” (korištenja). Projekti trebaju biti usmjereni na razvijanje primjerenih struktura (analiza, mehanizama, metoda i praktičnih alata) potrebnih za lakše korištenje rezultata.

4.1.2. Učinak aktivnosti diseminacije i korištenja rezultata

Kroz projekte treba ocjeniti učinak aktivnosti „valorizacije” u cjelokupnom Programu za cjeloživotno učenje. Potrebno je utvrditi i primijeniti praktične modele (isključujući analize troškova i koristi) za ocjenu učinka rezultata te aktivnosti diseminacije i korištenja rezultata.

4.1.3. Prijenos i provedba rezultata (umnožavanje) i/ili njihovo usmjeravanje u javne politike

Među ciljevima Ključne aktivnosti 4. je da bude most između rezultata projekata i donositelja odluka. Dakle, projekti trebaju biti usredotočeni na usmjeravanje tj. na planiran proces prijenosa uspješnih rezultata Programa za cjeloživotno učenje donositeljima odluka na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. Nadalje, projekti trebaju umnožavati dobru praksu i prenositi je novim korisnicima kojima može koristiti. Umnožavanjem se projekti usredotočuju na planski proces uvjeravanja pojedinih krajnjih korisnika da usvoje i/ili primijene rezultate programa i inicijativa.

POGLAVLJE 3. – PROGRAM JEAN MONNET

Posebni i operativni ciljevi programa Jean Monnet

Kao što je navedeno u čl. 35.1 Odluke o programu, posebni ciljevi programa Jean Monnet jesu:

- a) potaknuti predavačke i istraživačke aktivnosti kao i promišljanje u području studija o europskim integracijama
- b) dati potporu postojanju primjerenog obima ustanova i udruženja usmjerenih na europske integracije te obrazovanje i osposobljavanje s europske perspektive.

Kao što je navedeno u čl. 35.2 Odluke o programu, operativni ciljevi programa Jean Monnet jesu:

- a) potaknuti izvrsnost predavačkih i istraživačkih aktivnosti kao i promišljanja o studijima europskih integracija na visokim učilištima unutar i izvan EZ
- b) osnažiti znanje i osviještenost među akademskim stručnjacima i europskim građanima o općim pitanjima povezanim s europskim integracijama
- c) dati potporu ključnim europskim ustanovama koje se bave pitanjima europskih integracija
- d) dati potporu postojanju europskih udruženja i ustanova visoke kvalitete aktivnih u području obrazovanja i osposobljavanja.

AKTIVNOSTI *JEAN MONNET* VEZANE ZA PREDAVAČKI/ISTRAŽIVAČKI RAD I PROMIŠLJANJA

9. NASTAVNI PROJEKTI (MODULI *JEAN MONNET*, KATEDRE *JEAN MONNETI* AD PERSONAM KATEDRE *JEAN MONNET*)

Cilj ove aktivnosti programa Jean Monnet je potaknuti predavački/istraživački rad i promišljanja u području studija europskih integracija na razini visokih učilišta unutar i izvan EU. Svrha je osnažiti znanje i osviještenost visokoškolskih nastavnika, studenata i građana diljem svijeta o pitanjima povezanim s europskim integracijama.

Prioritet će imati projekti:

- otvoreni studentima iz ostalih visokih učilišta (npr. iz istoga grada ili regije) te studentima koje ne dolaze automatski u vezu sa studijem europskih integracija (iz područja kao što su prirodne znanosti, tehničke znanosti, medicina, obrazovanje, umjetnost i jezici itd.)
- koji doprinose cjeloživotnom učenju (uključujući obrazovanje odraslih) i otvoreni su ka sudjelovanju skupina iz civilnog društva (kao što su nastavnici iz osnovnih i srednjih škola, novinari, članovi stručnih organizacija itd.).

10. OSTALI AKADEMSKI I ISTRAŽIVAČKI PROJEKTI (*JEAN MONNET* CENTRI IZVRSNOSTI, AKTIVNOSTI INFORMIRANJA I ISTRAŽIVANJA I MULTILATERALNE ISTRAŽIVAČKE GRUPE)

Prioritet će imati projekti koji:

- uključuju akademske aktivnosti koje koriste multidisciplinarne resurse
- iskazuju otvorenost ka civilnom društvu
- uključuju istraživače koji pripremaju doktorat ili nakon doktorata imaju manje od pet godina iskustva
- uključuju stvaranje zajedničkih međunarodnih aktivnosti i strukturnih veza s akademskim ustanovama iz ostalih zemalja u cilju stvaranja istraživačkih rezultata koje se ne bi moglo postići istraživačkim aktivnostima u nacionalnom okviru (ovaj se prioritet odnosi samo na Aktivnosti informiranja i istraživanja te Multilateralne istraživačke grupe).